

FORSVARSMATERIELL

ÅRSRAPPORT 2021

VI UTRUSTER FORSVARET

INNHOOLD

Det første SAR Queen-helikopteret kommer inn for landing på Luftforsvarets base Banak. Dette er det første av totalt tre helikoptre som snart skal overta beredskapen etter Sea King.

1

LEDERS BERETNING

4

2

**INTRODUKSJON TIL
VIRKSOMHETEN OG
HOVEDTALL**

8

2.1 Samfunnsoppdraget	9
2.2 Misjon, visjon og verdier	10
2.3 Organisasjon og ledelse	10
2.4 Samarbeid i forsvarssektoren	12
2.5 Koronasituasjonen	13
2.6 Hovedtall 2021	13

3

ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER 16

- 3.1 Resultatmål R1: Fremskaffelse av materiell til avtalt tid, kostnad og ytelse 19
- 3.2 Resultatmål R2: Utfører effektiv eierskaps- og materiellforvaltning 23
- 3.3 Resultatmål R3: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell 25

4

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN 26

- 4.1 Mål-, resultat- og risikostyring 27
- 4.2 Internkontroll 27
- 4.3 Arbeidet med holdninger, etikk og ledelse 28
- 4.4 Leverandøroppfølging 28
- 4.5 Riksrevisjonen 29
- 4.6 Overordnet vurdering av modenheten i styrings- og kontrollprosessene 29
- 4.7 Varslingskanal 30
- 4.8 Fellesføringer i tildelingsbrevet 31

5

VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER 32

- 5.1 Resultatmål R1: Fremskaffelse av materiell og tjenester til avtalt tid, kostnad og ytelse 35
- 5.2 Resultatmål 2: Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning 37
- 5.3 Resultatmål 3: Et beredskapsklart Forsvarsmateriell 38

TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT 40

- Miljø- og bærekraftsrapport 40
- Likestilling og mangfold 44

TABELLOVERSIKT

- Tabell 1: Hovedtall 2021 i 1000 kroner 15
- Tabell 2: Balanse 2021 i 1000 kroner 15
- Tabell 3: Kontrakter og rammeavtaler over 200 millioner kroner inngått i 2021 20
- Figur 1: Forsvarsmaterielle organisasjon per 1. mars 2022 11
- Figur 2: Målbilde 2021 17

6

ÅRSREGNSKAP 46

- Ledelseskommenterer 48
- Kontantregnskap 50
- Virksomhetsregnskap 56

1 LEDERS BERETNING

KNM Fridtjof Nansen
i Tromsø

VI HAR LØST VÅRT SAMFUNNSOPPDRAG MED Å UTRUSTE FORSVARET OG VI FORTSETTER Å UTVIKLE VÅR ORGANISASJON.

Vårt samfunnsoppdrag er å fremskaffe, forvalte og avhende materiell for Forsvaret på en ressurseffektiv og bærekraftig måte. Vi ivaretar eierskapsforvaltningen av materiellet i hele levetiden. Vi skal også følge opp industri-samarbeid og internasjonalt materiellsamarbeid. Vi forventer at den nye sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa etter Russlands invasjon av Ukraina medfører en betydelig økt aktivitet fremover for å styrke Forsvaret.

Oppdragene til Forsvarsmateriell gis i de årlige tildelingsbrevene fra Forsvarsdepartementet. I 2021 var det overordnede effektmålet *Materiell som møter Forsvarets behov er tilgjengeliggjort på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte*. Dette underbygges av tre resultatmål;

- Fremskaffelse av materiell til avtalt tid, kostnad og ytelse (R1)
- Effektiv eierskaps- og materiellforvaltning (R2)
- Et beredskapsklart Forsvarsmateriell tilpasset Forsvarets behov (R3)

Vår vurdering er at effektmålet i hovedsak er innfridd og at to av tre resultatmål har en tilfredsstillende måloppnåelse.

Betydelige mengder nytt materiell er tilført Forsvaret, og da særlig Hæren og Luftforsvaret. Hæren har mottatt ingeniørpanservogner, mørkeutrustning og håndvåpen. Luftforsvaret har mottatt tre F-35 kampfly, nye luft-til-luft missiler, to NH90 helikoptre og fire AW101 redningshelikoptre. For Sjøforsvaret er det foretatt hovedoverhaling av en fregatt og to korvetter er forberedt for tropisk farvann. Innenfor IKT-området er Forsvarets sikre plattformer videreutviklet, skybasert løsning for ugradert kommunikasjon og samhandling er etablert og system for fellesoperativ etterretning, overvåkning og rekognosering (JISR) tilgjengeliggjort.

Det har vært god fremdrift innenfor de fleste strategiske prosjektene som skal gi leveranser de kommende år. Kontrakt for anskaffelse av fire nye ubåter sammen med Tyskland ble inngått i fjor sommer sammen med signering av kontrakter for leveranser av missilene JSM og NSM. Vi er i rute når det gjelder leveranser av gjenværende F-35 kampfly, fem nye P8 maritime patruljefly, tre nye kystvaktfartøy av Jan Mayen klassen og åtte nye luftvarslingsradarer. Fremdriften innenfor NH90-prosjektet er ikke tilfredsstillende.

Vurderingen er likevel at måloppnåelse innen fremskaffelse av materiell er mindre tilfredsstillende. Dette skyldes færre leveranser til Forsvaret enn planlagt og forsinkelser i

utarbeidelsen av beslutningsunderlag for nye prosjekter. I målvurderingen er det også vektlagt at vi vurderer risikoen for manglende måloppnåelse i langtidsplanperioden til å være høy, slik at tiltak er nødvendig.

Det er viktig at sektoren i 2022 fokuserer på å ta frem tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for nye prosjekter slik at fornyelsen av materiellet til Forsvaret fra 2024 kan videreføres i tråd med langtidsplanens utviklingsperspektiv.

Eierskapsforvaltningen er på et overordnet nivå vurdert til å være tilfredsstillende. I hovedsak er materielltilstanden tilfredsstillende for mye av hovedmateriellet som Forsvaret disponerer med mindre tilfredsstillende tilstand innenfor enkelte eldre materiellsystemer. Tilstanden for de eldre systemene vil først bedres når disse er erstattet med nytt materiell. Materiellsikkerheten er ivaretatt.

Forsvarsmateriell har styrket kapasiteten til å avhende materiell, og det har gitt resultater. Det er inngått kontrakt om salg av inntil tolv F-16 kampfly med selskapet Draken International. I tillegg har parlamentet i Romania godkjent kjøp av 32 F-16 kampfly fra Norge. Avhendingen av fregatten Helge Ingstad ble ferdigstilt i februar 2022. Vi må fortsette å styrke etatens evne til å avhende materiell for å kunne møte Forsvarets behov for utrangering av store mengder gammelt materiell.

I 2021 har vi understøttet den nasjonale forsvarsindustrielle strategien på en tilfredsstillende måte. Vi fremforhandler på vegne av Forsvarsdepartementet industrisamarbeidsavtaler med utenlandsk industri hvor dette er et krav når vi gjennomfører investeringsprosjektene. Det ble i 2021 fremforhandlet åtte nye avtaler med utenlandske leverandører med en samlet forpliktelse på i underkant av 35 milliarder kroner. Industrisamarbeidsavtalene kommer norsk forsvarsindustri til gode inkludert små og mellomstore bedrifter. I tillegg leverer norsk forsvarsindustri viktig materiell gjennom flere av prosjektene.

Bærekraft og miljømessige aspekter vil i økende grad vektlegges i årene fremover. I 2021 er det tatt frem et godt grunnlag for å integrere disse aspektene i vår virksomhet og hos våre leverandører når materiell anskaffes eller oppdateres. Bærekraftsarbeidet videreføres med styrket fokus i 2022.

Vårt samfunnsansvar, med å forvalte fellesskapets ressurser på en forsvarlig og best mulig måte, er tilfredsstillende ivaretatt. Den totale tildelingen innenfor drift og investering var på 19,4 milliarder kroner med et økonomisk resultat på 19,2 milliarder kroner. Etatens økonomistyring og kvaliteten på virksomhetsregnskapet for 2021 er god.

Vår egenvurdering av modenheten innenfor styring og kontroll viser en positiv utvikling slik den har gjort over flere år. Dette er understøttet av internrevisjonens årlige vurdering. Vårt arbeid med å videreutvikle etatens styringssystem og forbedre dokumentasjonen av prosessene våre, er et viktig bidrag til den økte modenheten. I 2021 har det vært en kompetanseheving innenfor forebyggende sikkerhet. Dette arbeidet videreføres i 2022.

Det har i 2021 ikke vært fellende avgjørelser i Klagenemnda for offentlige anskaffelser eller fellende dommer eller tvistesaker mot oss.

Russlands invasjon av Ukraina har medført at mange land nå styrker sine forsvar og har behov for økende leveranser fra egen og internasjonal forsvarsindustri. Det forventes at det vil ta tid før industrien klarer å øke produksjonen av militært materiell. Dette vil kunne påvirke leveransetakten for nye avtaler som skal inngås. Videre forventer vi at koronapandemien sammen med utfordringer innenfor leverandørenes tilgang på deler, herunder elektroniske komponenter, vil fortsette å skape utfordringer i 2022.

Det er vanskelig å forutse hvilke konsekvenser dette vil få for våre investeringsprosjekter og virksomhet for øvrig. Vi vil videreføre en tett dialog med våre leverandører for å ha oversikt over eventuelle forsinkelser.

En stor takk for innsats og fleksibilitet fra våre ansatte, Forsvaret, våre øvrige partnere i sektoren og våre leverandører som har bidratt til årets måloppnåelse. Vi takker tidligere direktør Mette Sørfonden som ledet etaten i 2021.

God lesning!

Gro Jære
direktør Forsvarsmateriell
Oslo, 29. april 2022

INTRODUKSJON TIL VIRKSOMHETEN OG HOVEDTALL

F-35

Foto: Forsvaret // 332skvadron

2.1 SAMFUNNSOPPDRAGET

Forsvarssektorens samfunns mål er å verne om norsk suverenitet, vår territorielle integritet, vårt demokratiske styresett og vår handlefrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til

- å beskytte Norges befolkning, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur mot trusler, anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører
- å forhindre væpnet konflikt og fremveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet
- å fremme fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsordenen
- å forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme

Forsvarsmateriell vil gjennom anskaffelse, forvaltning og avhending av materiell og gjennom fastsatte oppgaver og leveranser til Forsvaret være et avgjørende virkemiddel og en sentral bidragsyter for å nå samfunns målet.

Forsvarsmateriell er et bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, og ledes av direktør Forsvarsmateriell. Vi skal forvalte materiellet gjennom hele dets levetid for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og sikkerhet i henhold til lover, regler og øvrige krav.

¹ Instruks for Forsvarsmateriell, Forsvarsdepartementet 18.12.2020.

FORSVARSMATERIELLS OPPGAVER¹ ER:

1.

å gjennomføre materiellinvesteringer, sette bestemmelser for materiellforvaltning og avhende materiell i forsvarssektoren i henhold til Forsvarsdepartementets gjeldende retningslinjer for investeringer, materiellforvaltning og logistikkvirksomhet i forsvarssektoren, og for øvrig i tråd med de føringene Forsvarsdepartementet gir. Forsvarsmateriell er fagmyndighet materiell;

2.

å være forsvarssektorens øverste rådgiver innenfor materiellinvestering og materiellforvaltning og gi faglige råd til Forsvarsdepartementet og etatene i forsvarssektoren;

3.

å bidra til at materiellinvesteringene, herunder NATO-investeringer, materiellforvaltningen og avhendingen av materiell i forsvarssektoren utøves til det beste for forsvarssektoren og i tråd med føringene Forsvarsdepartementet gir;

4.

å følge opp internasjonalt materiell-samarbeid og nasjonal forsvarsindustriell strategi i henhold til Forsvarsdepartementets føringer.

VÅR MISJON
VI UTRUSTER
FORSVARET

VÅR VISJON
RELEVANT OG
TIDSRIKTIG

VÅRE VERDIER
INTEGRITET
RESPEKT
ANSVAR

2.2 MISJON, VISJON OG VERDIER

Forsvarsmateriell har en misjon, en visjon og et sett verdier som plattform for virksomheten vår. De skal bidra til en felles retning og utvikling av holdninger, etikk og ledelse.

Vår misjon er *Vi utruster Forsvaret.* Misjonen tydeliggjør hvem vi er til for, og beskriver hva vi faktisk gjør – hva som er hovedformålet med Forsvarsmateriell.

Vår visjon er *relevant og tidsriktig.* Alle i Forsvarsmateriell skal kunne assosiere seg med at materiell og annen understøttelse skal leveres tidsriktig og være relevant.

Våre verdier er *integritet, respekt og ansvar* er rettesnor for alle medarbeiderne i det daglige.

Vi forvalter store verdier på samfunnets vegne og gjennomfører store anskaffelser både nasjonalt og internasjonalt. Vi skal ha integritet innenfor vårt ansvarsområde og har ambisjon om å være i front når det gjelder god forretningsskikk. For å sikre en høy etisk standard i virksomheten har vi strenge etiske retningslinjer som er operasjonalisert gjennom vårt integritetspro-

gram. Alle ansatte gjennomgår programmet som består av tre hovedkomponenter: *verdigrunnlag, etiske retningslinjer og antikorrupsjonsprogram* samt to støttekomponenter: *kompetansebygging og integrering i HR-prosesser.* Effekten av integritetsprogrammet evalueres årlig i form av en modenhetstest.

2.3 ORGANISASJON OG LEDELSE

Ved utgangen av 2021 hadde vi 1 484 medarbeidere fordelt på fire kapasiteter, to fagavdelinger og to stabssavdelinger, se illustrasjon nedenfor. I tillegg er Kampflyavdelingen (F-35) og Program Mime/MAST skilt ut som egne avdelinger med direkte-rapportering til direktør Forsvarsmateriell.

Vårt hovedkontor er på Militærhospitalet på Grev Wedels plass 1 i Oslo. De fleste av våre enheter er samlokalisert med Forsvaret: Maritime kapasiteter holder til på Haakonssvern orlogsstasjon i Bergen, Luftkapasiteter og Kampflyavdelingen F-35 på Kjeller base i Lillestrøm og Landkapasiteter og IKT-kapasiteter i Kolsås leir i Bærum. I tillegg har vi mindre avdelinger på Bardufoss, Elverum, Jørstadmoen, Raufoss, Rena, Rygge, Sola, Tjeldsund og Ørland. Vi har også medarbeidere i utlandet, blant annet i USA, Italia, England, Frankrike og Tyskland.

ORGANISASJON OG LEDELSE

per 1. mars 2022

DIREKTØR FORSVARSMATERIELL
Gro Jære

STAB

**DIREKTØR FOR
ORGANISASJON OG FELLESTJENESTER**
Jan Helge Pettersen

**ØKONOMIDIREKTØR
ØKONOMIAVDELINGEN**
Øystein Sørbø

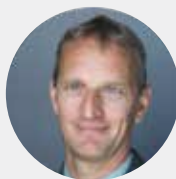
AVDELINGER

**INVESTERINGSDIREKTØR (kst)
INVESTERINGSAVDELINGEN**
Tore Kvalvik
Oberst

**TEKNISK DIREKTØR
MATERIELLAVDELINGEN**
Jonny M. Otterlei

**SJEF FOR
LANDKAPASITETER**
Øyvind Johan Kvalvik
Brigader

**SJEF FOR
MARITIME KAPASITETER**
Stein Håvard Bergstad
Flaggkommandør

**SJEF FOR
LUFTKAPASITETER (m)**
Charles Svensson
Brigader

**DIREKTØR FOR
IKT-KAPASITETER**
Eiliv Ofigsbø

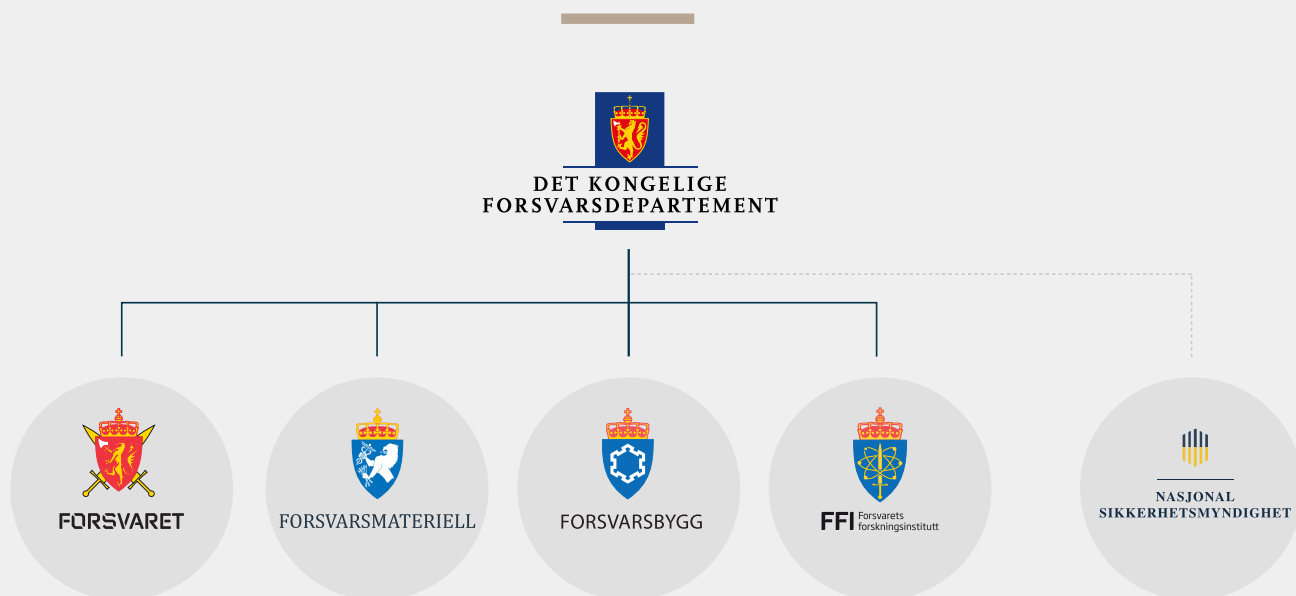

**SJEF FOR
KAMPFLYAVDELINGEN**
Jarle Nergård
Brigader

**DIREKTØR FOR
PROGRAM MIME/MAST (kst)**
Anne Merete Ranum

FORSVARSEKTOREN

2.4 SAMARBEID I FORSVARSEKTOREN

God og effektiv samhandling med de tre øvrige etatene i forsvarssektoren – Forsvaret, Forsvarsbygg og Forsvarets forskningsinstitutt – og med Nasjonal sikkerhetsmyndighet som tilknyttet etat er en forutsetning for å løse Forsvarsmateriells og sektorens samfunnsoppdrag. Etablerte samhandlingsarenaer mellom etatene legger til rette for utveksling av informasjon og samarbeid om sentrale leveranser.

Vi samhandler spesielt tett med Forsvaret fordi de er bruker av materiellet som vi fremskaffer, forvalter og utfaser. Samarbeidet mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell er regulert i Forsvarsdepartementets retningslinjer og egne samhandlingsavtaler.

Flere av Forsvarets fellestjenester støtter vår daglige virksomhet, blant annet innen regnskapsadministrasjon, lønnsadministrasjon, personell, arkivtjeneste, IKT-understøttelse og vakthold og sikring.

Vi bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med den nasjonale forsvarsindustrielle strategien.² Trekantsamarbeidet mellom brukermiljøene i Forsvaret, industrien og Forsvarets forskningsinstitutt gir et godt grunnlag for utvikling av høyteknologiske, internasjonalt konkurransedyktige produkter. Gjennom trekantsamarbeidet styrkes forsvarssektorens evne til å utvikle materiell og løsninger som dekker Forsvarets behov.

² Meld. St. 17 (2020–2021) Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi.

2.5 KORONASITUASJONEN

Pandemien har gitt krevende rammebetingelser for virksomheten siden mars 2020. I 2021 har vi i hovedsak klart å levere som planlagt på investerings- og materiellforvaltningsområdet. Imidlertid har det forekommet forsinkelser og manglende leveranser innenfor enkelte områder. Se egen omtale under måloppnåelsen for 2021 i del 3. Forsinkelsene skyldes delvis utfordringer med logistikken hos våre industrielle leverandører og delvis en mer krevende samhandling med våre leverandører og internt i sektoren. Økt innslag av IKT for å understøtte samhandling og kommunikasjon har medvirket til at vi har evnet å opprettholde de høyest prioriterte leveransene. Forsvaret gir positive tilbakemeldinger på våre leveranser, vår evne til samarbeid og utøvelsen av vår rådgivende funksjon. Det er moderat risiko for at pandemien også får konsekvenser for våre leveranser i 2022 og en periode fremover, se del 5 Fremtidsutsikter.

Gjennom 2021 har vi tilpasset arbeidsformer til varierende føringer for å ivareta smittevernet i dialog med tillitsvalgte og vernetjenesten. Det har vært utstrakt bruk av hjemmekontor. Økt kommunikasjon via digitale plattformer til erstatning for den daglige direkte dialogen har stilt andre krav til utøvelse av ledelse og samarbeid. Oppsummert er inntrykket at det har blitt utvist stor fleksibilitet og vilje hos våre ansatte til å få arbeidshverdagen til å fungere best mulig. Vi har hatt svært få smittede i egen organisasjon og et gjennomsnittlig sykefravær på 2,7 prosent.

2.6 HOVEDTALL 2021

Av en samlet tildeling på 19,4 milliarder kroner har vi regnskapsført 19,2 milliarder kroner og avsluttet dermed 2021 med et mindreforbruk på 0,7 prosent. Forsvarsmaterielle aktiviteter er gjennomført innenfor gitte tildelinger, og resultatet er samlet sett tilfredsstillende ut i fra Forsvarsdepartementets krav.

Investeringsutgiftene utgjorde 17,3 milliarder kroner som gir en utnyttelsesgrad på 99 prosent i forhold til tildelingen. De største utbetalingene er knyttet til anskaffelsen av nye kampfly og utgjør 6,3 milliarder kroner. Netto driftsutgifter i 2020 var 1,9 milliarder kroner. Det gir en utnyttelsesgrad på 98 prosent. Lønnsandelen utgjør 77 prosent.

Forsvarsmateriell har en stor økning i eiendeler fra 2020 til 2021. Dette skyldes økte beholdninger og økte fordringer etter utbetaling av forskudd på store investeringskontrakter som ubåt og P8 maritime overvåkingsfly. Beholdningene inkluderer også tre kampfly til en verdi av 2,5 milliarder kroner som var planlagt overført til Forsvaret i 2021. Disse ble overført i januar 2022.

OPPSUMMERING

91

overføring/leveranser av materiell til Forsvaret

LEVERANSER

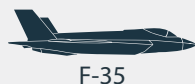
47

Løpende industrisamarbeidsavtaler ved årsslutt

INDUSTRISAMARBEIDSAVtaler

49,2 mrd. kr
total forpliktelse

5,1 mrd. kr
Har gitt aktivitet i norsk industri til

F-35

6,3 mrd. kr

P-8

2,6 mrd. kr

Undervannsbåter

2,1 mrd. kr

Kystvaktfartøy

1,5 mrd. kr

UTBETALINGER

Totalt utgjør disse investeringene i overkant av **70 prosent** av investeringsutgiftene i 2021

450

kontrakter vi forvalter

KONTRAKTER

150

nye kontrakter inngått i 2021

44

 mrd. kr

samlet forpliktelse

F16

Fregatt Helge Ingstad

AVHENDING

ANSATTE

1484

Vårt hovedkontor

Hoved lokasjoner

Oslo
Bergen
Kjeller
Kolsås

Mindre kontorer

Bardufoss
Elverum
Jørstadmoen
Raufoss
Rena
Rygge
Sola
Tjeldsund
Ørland

Utland

USA
Italia
England
Frankrike
Tyskland

KONTORER

HOVEDTALL 2021

Tabell 1:
Hovedtall 2021 i 1 000 kroner

	TILDELING	REGNSKAP	UTNYTTELSES- GRAD	ANDEL
Samlet tildeling post 01–99, netto	19 367 857	19 232 959	99 %	
Investeringsutgifter post 44–75, netto	17 441 160	17 336 697	99 %	90 %
Driftsutgifter post 01–29, netto	1 926 697	1 896 262	98 %	10 %
Lønnsandel av driftsutgifter		1 464 595		77 %
Antall utførte årsverk		1526 ³		
Lønnsutgifter per årsverk		960		
Sykefravær		2,7 %		

Tabell 2:
Balanse 2021 i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
EIENDELER	41 759 213	31 868 560
A. Anleggsmidler	77 317	60 556
I Immaterielle eiendeler	0	0
II Varige driftsmidler	77 317	60 556
III Finansielle anleggsmidler		0
B. Omløpsmidler	41 681 896	31 808 004
I Beholdninger av varer og driftsmateriell	21 112 000	17 288 566
II Fordringer	20 557 505	14 517 315
III Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 391	2 123
STATENS KAPITAL OG GJELD	41 759 213	31 868 560
C. Statens kapital	40 705 615	30 032 197
I Virksomhetskapital	0	0
II Avregninger	40 705 615	31 032 197
D. Gjeld	1 053 598	836 363
I Avsetning for langsiktige forpliktelser	0	0
II Annen langsiktig gjeld	3 573	0
III Kortsiktig gjeld	1 050 025	836 363

³ Antall utførte årsverk i henhold til definisjonen i Statens personalhåndbok er 1526. Da er overtid, mertid og reisetid medregnet.

3 ÅRETS AKTIVITETER OG RESULTATER

Hærens nye ingeniørpanservogn gennemfører træning og testing.

VÅR OVERORDNEDE VURDERING ER AT EFFEKT MÅLET I HOVEDSAK ER INNFRIDD I 2021.

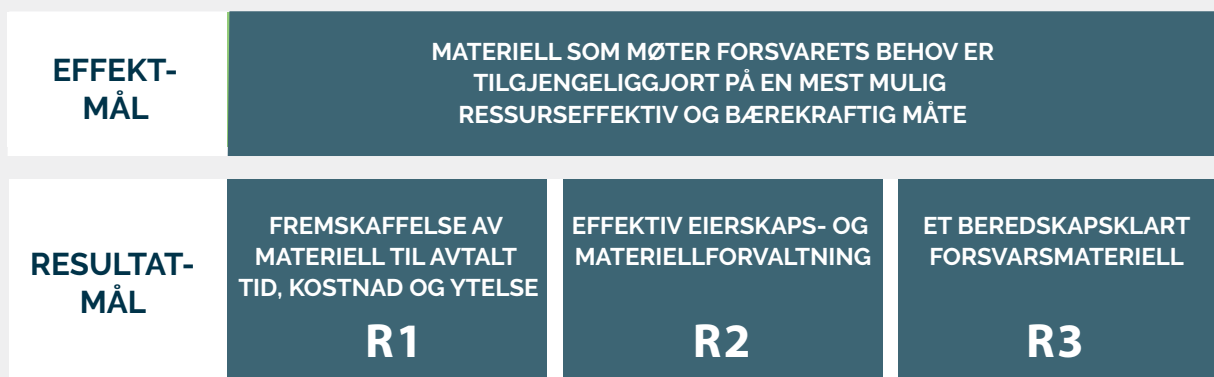
Forsvarsdepartementet har gjennom tildelingsbrevet for 2021 med åtte supplerende tildelingsbrev gitt mål, oppdrag og økonomiske rammer for Forsvarsmateriell. Det er også avtalt særskilt støtte innenfor enkelte områder gjennom samhandlingsavtalene med Forsvaret.

Forsvarsmateriell skal bidra til å oppnå Forsvarets ni oppgaver gjennom vår virksomhet. Vår overordnede samfunns effekt er formulert som «Materiell som møter Forsvarets behov, er tilgjengeliggjort på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte». I tillegg ivaretar vi oppgaver som er tillagt staten ved Forsvarsdepartementet som eier av sektorens materiell og følger opp den nasjonale forsvarsindustrielle strategien i henhold til føringer fra Forsvarsdepartementet.

Forsvarsdepartementet har etablert tre resultatmål med tilhørende styringsparametere, se figur 2. Tildelingsbrevet gir videre føringer om at Forsvarsmateriell skal bidra til å oppnå FNs bærekraftsmål gjennom å redusere klimautslipp, ta miljøhensyn, foreta energieffektiviseringstiltak og stille strenge krav til leverandørene. Vår oppfølging av FNs bærekraftsmål er nærmere redegjort for i bærekrafts- og miljøredegjørelsen for 2021 i tillegget til denne årsrapporten.

I det følgende gis en vurdering av måloppnåelsen innenfor de rammer og føringer som er gitt i Forsvarsdepartementets tildelingsbrev for 2021.

FORSVARSMATERIELLS MÅLOPPNÅELSE 2021

Figur 2: Målbilde 2021

Vår overordnede vurdering er at effektmålet i hovedsak er innfridd i 2021.

Forsvaret har gjennom året fått tilført materiell til en samlet verdi av 7,0 milliarder kroner som bidrar til økt operativ evne og da særlig innenfor Hæren og Luftforsvaret. Den største leveransen var knyttet til F-35-programmet gjennom fly og våpen. Andre store leveranser innenfor luftdomenet var sikker kommunikasjon (IP) til NASAMS luftvernsystem og to NH90 helikoptre.

Innenfor landdomenet er det overført tre ingeniørpanservogner til Hæren. De tre siste vil bli overført i 2022. Det er også levert mørkeutrustning og HK 416 håndvåpen. På de maritime område er en ubåt oppdatert, det er gjort hovedoverhaling av en Fridtjof Nansen-klasse fregatt og to korvetter er utrustet for tropisk farvann. HUGIN autonome undervannsfarkoster er overført. På IKT-området er det tilgjengeliggjort system for JISR-informasjon (*joint intelligence, surveillance and reconnaissance*), og Forsvarets sikre plattformer er videreutviklet. Det er gjennomført digitalisering av landstyrken, Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur er forbedret, og ugraderte skytjenester er tatt i bruk.

Måloppnåelsen er vurdert til å være tilfredsstillende for resultatmål 2 og 3 og mindre tilfredsstillende for resultatmål 1, se nærmere beskrivelse nedenfor. Måloppnåelsen for våre interne mål knyttet til innsatsfaktorer og aktiviteter var samlet vurdert tilfredsstillende i 2021.

Vi har evnet å opprettholde rett kompetanse til rett tid gjennom året, selv om enkelte fagmiljøer

er små. Arbeidet med modernisering og effektivisering har involvert hele organisasjonen og er koordinert av Forsvaret på sektornivå. Vår interne effektivisering har hatt god fremdrift, og vi har realiserte planlagte gevinster. Tiltak som gir gevinster i andre deler av forsvarssektoren er en viktig del av vårt effektiviseringsarbeid. De omfatter blant annet bedring av materielldata og overføring av forvaltning av materiellsystemer til SAP, noe som vil gi reduserte kostnader til materielldrift i Forsvaret.

Forskning og utvikling (FOU) inngår som en nødvendig del av vår virksomhet for å anskaffe relevant og tidsriktig materiell til Forsvaret og å forbedre dette materiellet over levetiden. Dette for at forsvarssektoren skal ha innsikt i og kunne utnytte de muligheter som ligger i den teknologiske utviklingen, samt håndtere teknologisk risiko i prosjektgjennomføringen.

Forskningsaktiviteten ved Forsvarets forskningsinstitutt står i en særstilling når det gjelder å understøtte vår virksomhet. Dette skjer gjennom støtte til investeringsprosjektene, rådgiving og kompetansebidrag. Gjennom denne utvikles ny teknologi, kunnskap om ny teknologi eller nye måter å anvende teknologi på som understøtter fremskaffelser og forbedringer av materiell. Forsvarsmateriell gjennomfører flere investeringsprosjekter med et betydelig innslag av forskning og utvikling fra industri og Forsvarets forskningsinstitutt. Grad av forskning og utvikling i investeringsprosjektene bestemmes i oppdragene til Forsvarsmateriell. Forsvarsmateriell kjøpte tjenester for 151 millioner kroner fra Forsvarets forskningsinstitutt i 2021.

3.1 RESULTATMÅL R1:

FREMSKAFFELSE AV MATERIELL TIL AVTALT TID, KOSTNAD OG YTELSE

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER MINDRE TILFREDSSTILLENDE.

Måloppnåelsen for 2021 er samlet vurdert til mindre tilfredsstillende. Dette skyldes færre leveranser til Forsvaret enn planlagt og forsinkelser i utarbeidelsen av beslutningsunderlag for nye prosjekter.

I målformuleringen stiller departementet krav om at Forsvarsmateriell skal styre og gjennomføre investeringsporteføljen i tråd med økonomiske rammer og overordnede planer, føringer og prioriteringer slik at Forsvaret mottar tidsriktig og relevant materiell. Materiellinvesteringsprosessen skal i tillegg kontinuerlig effektiviseres og forbedres, og etaten skal i større grad anskaffe ferdigutviklet materiell og tjenester.

Vi gjennomførte i 2021 anskaffelser til Forsvaret for 99 prosent av tildelingen. Investeringsporteføljen inneholdt i overkant av 200 godkjente prosjekter. Videre var 24 investeringsprosjekter i forprosjektfasen, og 15 prosjekter ble ferdigstilt og avsluttet.

Koronasituasjonen har påvirket aktivitetsnivået, fremdriften og produksjonen i egen organisasjon, i øvrige deler av forsvarssektoren og hos våre leverandører. Fremdriften i prosjektporteføljen var lavere enn planlagt i 2021, noe som har gitt færre leveranser til Forsvaret enn planlagt. Også produksjonen av beslutningsunderlag for nye investeringsprosjekter har vært lavere enn

planlagt. Forsinkelsene vil kunne forplante seg inn i 2022.

De største utbetalingene var F-35 kampfly (6,3 milliarder kroner), P-8 maritime patruljefly (2,6 milliarder kroner), undervannsbåter (2,1 milliarder kroner) og kystvaktfartøy (1,5 milliarder kroner). Totalt utgjør disse investeringene i overkant av 70 prosent av investeringsutgiftene i 2021. Det skal blant annet anskaffes nye, sikre plattformer gjennom programmet MAST (militær anvendelse av skytjenester) og kampnær IKT gjennom programmet Mime. Begge programmene er igangsatt, og arbeid pågår for å knytte til seg strategiske samarbeidspartnere. Forsvarsmateriell støtter anskaffelsen av nye redningshelikoptre, hvor Justis- og beredskapsdepartementet er både prosjekteier og -ansvarlig.

For å sikre at den tekniske tilgjengeligheten til materiellet opprettholdes, og at materiellsystemene er relevante, har vi gjennomført oppdaterings- og oppgraderingsprosjekter på materiell i daglig bruk, eksempelvis oppdatering av delsystemer på fregatter i Fridtjof Nansen-klassen.

Forsvarsmateriell har i 2021 overført 91 leveranser til Forsvaret, herunder en rekke materiellsystemer som vil gi Forsvaret økt operativ evne.

Vi forvalter over 450 kontrakter, rammeavtaler og avrop. Hver av disse er på mer enn 1 million kroner, og alle er knyttet til aktive investeringsprosjekter.

Vi har i løpet av 2021 inngått flere sentrale kontrakter på materiell med stor betydning for utviklingen av Forsvarets operative evne, herunder ubåter og missiler til F-35 kampfly.

Det ble inngått omkring 150 nye kontrakter på mer enn 1 million kroner om fremtidige leveranser til en samlet verdi på over 44 milliarder kroner. Tabell 3 gir en oversikt over nye kontrakter eller rammeavtaler med en estimert verdi på mer enn 200 millioner kroner som er inngått i 2021.

Tabell 3:
Kontrakter og rammeavtaler over 200 millioner kroner inngått i 2021

LEVERANSE	LEVERANDØR	ØKONOMISK RAMME/VERDI*
Ubåter	Thyssenkrupp Systems GmbH	33 433
Joint Strike Missile (JSM)	Kongsberg Defence & Aerospace AS	4 938
Artillerilokaliseringssradarer	The State of the Netherlands	971
Naval Strike Missile (NSM) Block 1 opsjonsutløsning	Kongsberg Defence & Aerospace AS	900
Hovedvedlikehold NSM Block 1	Kongsberg Defence & Aerospace AS	543
Oppgradering av 20 CV90-chassis til CV90 Multi og CV90 STING	BAE Systems Hägglund AB	510
Rammeavtale maskingevær 7,62 x 51 mm	FN Herstal	300-350
Missiler til JAVELIN	US Government (FMS)	292
IFF-kapasitet for NASAMS	Kongsberg Defence & Aerospace AS	277
NSM Block 1 reanskaffelse	Kongsberg Defence & Aerospace AS	237
Avrop på lastevogner	Rheinmetall MAN Military Vehicles GmbH	205

* Økonomisk ramme er oppgitt eksklusiv merverdiavgift

INTERNASJONALT MATERIELL- SAMARBEID OG INDUSTRI-SAMARBEID

Vi følger opp internasjonalt materiellsamarbeid og bistår Forsvarsdepartementet med å støtte norsk forsvarsindustri i tråd med den nasjonale forsvarsindustrielle strategien – Meld. St. 17 (2020–2021) *Samarbeid for sikkerhet – Nasjonal forsvarsindustriell strategi for et høyteknologisk og fremtidsrettet forsvar*. Etaten bistår og gir råd til Forsvarsdepartementet i bi- og multilaterale materiellsamarbeidssaker og har selv dialog med relevante myndigheter i flere land for å samarbeide om våre anskaffelser.

Forsvarsmateriell som en del av forsvarssektoren samarbeider med industrien gjennom trekantmodellen. Samarbeidet gir industriens utviklingsmiljøer en unik forståelse av operative behov og utfordringer og muliggjør en effektiv og målrettet teknologiutvikling. Som i tidligere år deltar Forsvarsmateriell i samarbeidet for å sikre at materiellperspektivet blir ivaretatt i utviklingen, og for å redusere risiko og dra nytte av muligheter i våre anskaffelsesprosjekter.

Videre støtter vi Forsvarsdepartementets vurdering av søknader fra norsk industri om støtte til FOU-samarbeidsprosjekter. Ordningen bidrar til å understøtte Forsvarets materiellbehov, styrke norsk industri muligheter til å delta i internasjonalt materiellsamarbeid og sørge for at norske bedrifter blir satt best mulig i stand til å levere materiell og tjenester til Forsvaret. I 2021 har det være en betydelig økning i antall søknader.

Norge deltar i det europeiske forsvarsfondet. Fondet skal bidra til europeisk, flernasjonalt samarbeid og omfatter både forsknings- og utviklingsprosjekter innenfor bestemte kategorier. Vi har bistått industrien og norske forskningsmiljøer med rådgiving ved utforming av søknader for å sikre at norske behov blir ivaretatt. Tildeling av midler skjer i 2022. Vi bistår også Forsvarsdepartementet med faglige råd og støtte i forbindelse med utvikling av prosesser for norsk deltakelse i fondet.

Gjennom industrisamarbeidsavtaler med internasjonale leverandører bidrar vi til å hjelpe norsk industri med å få internasjonal markedsadgang. På oppdrag fra Forsvarsdepartementet fremforhandlet vi åtte nye industrisamarbeidsavtaler med utenlandske leverandører i 2021. Den totale industrisamarbeidsforpliktelsen for disse avtalene er på om lag 34,7 milliarder kroner. To av industrisamarbeidsavtalene er knyttet til rammeavtaler der totalverdien per nå ikke er kjent. I tillegg ble det fremforhandlet en strategisk industrisamarbeidsavtale med en utenlandsk bedrift knyttet til fremtidige prosjekter. Hele porteføljen ved årsskiftet besto av 47 løpende industrisamarbeidsavtaler med en total forpliktelse på 49,2 milliarder kroner og 14 strategiske industrisamarbeidsavtaler.

Aktiviteter i norsk industri som følge av industrisamarbeidsavtalene ble i 2021 godskrevet for 5,08 milliarder kroner. Dette gjelder industrisamarbeidsaktiviteter gjennomført i 2020 og involverer 64 norske bedrifter inkludert små og mellomstore bedrifter.

VI DELTAR I NORDEFECO COOPERATION AREA ARMAMENTS MED Å OPPNÅ ØKONOMISKE, TEKNISKE OG/ELLER INDUSTRIELLE FORDELER FOR ALLE NORDEFECO-LAND INNENFOR ANSKAFSELSESOMRÅDET.

NORDISK FORSVARSSAMARBEID

Gjennom det nordiske forsvarsmateriellsamarbeidet *Nordic Defence Cooperation* (NORDEFECO) viderefører Danmark, Finland, Sverige og Norge felles anskaffelse av uniformer i prosjektet *Nordic Combat Uniform System* (NCU). Kontrakt ble inngått i februar 2022. Norge leder dette prosjektet med en felles nordisk prosjektgruppe. De fire nasjonene har en felles merkantil prosess, men vil signere fire separate kontrakter. Den totale kontraktsverdien for landene er anslagsvis 4 milliarder kroner med leveranser i perioden 2023–2025.

Vi deltar i NORDEFECO *Cooperation Area Armaments* (COPA ARMA) for å oppnå økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordeler for alle NORDEFECO-land innenfor anskaffelsesområdet. Det arbeides også med å nyttiggjøre seg de erfaringene blant annet NCU har gjort i sitt prosjekt. De nordiske materielldirektørene har utgitt COPA ARMAs *NORDEFECO Project Development Guide* (NPDG), som fungerer som en veileder for fremtidige fellesnordiske anskaffelsesprosjekter. NPDG vurderes oppdatert med erfaringene fra NCU.

INDUSTRISIKKERHET

Mange anskaffelser til Forsvaret er sikkerhetsgraderte anskaffelser. Det innebærer at leverandører av varer og tjenester kan få tilgang til eller skal tilvirke sikkerhetsgradert informasjon, eller kan få tilgang til et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, jf. sikkerhetsloven § 9-1. I slike anskaffelser stilles det spesielle krav til både leverandøren og den som anskaffer. Forsvarsmateriell forvalter disse forholdene både internt og for Forsvaret. Porteføljen med avtaler som følge av disse lovkravene omfatter for tiden 650 leverandører.

Vi yter veiledning, inspiserer og assisterer med sikkerhetsklarering og med forholdet til andre myndigheter for de norske leverandørene. Videre utfører vi kontrolloppgaver på oppdrag fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet. Koronasituasjonen begrenset aktiviteten knyttet til kontroll av leverandører i 2021, og veiledning og inspeksjon har vært spesielt utfordrende. Antallet personklareringssaker for norske leverandører økte med 15 prosent fra 2020 til 2021. Klarering er viktig for leverandørenes evne til å levere og dermed dekke Forsvarets behov.

3.2 RESULTATMÅL R2:

UTFØRER EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELLFORVALTNING

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Eierskaps- og materiellforvaltningen skal bidra til at Forsvaret har sikkert, tilgjengelig og relevant materiell som understøtter Forsvarets operative evne. Forvaltningen skal være effektiv i forhold til den interne ressursbruken og medvirke til en mest mulig kostnadseffektiv og bærekraftig materielldrift i Forsvaret.

Overordnet er tilstanden for mange av hovedmateriellsystemene tilfredsstillende med mindre tilfredsstillende status for enkelte hovedsystemer. Det har blitt satt i verk flere avbøtende tiltak, og det er god fremdrift i disse. Nye materiellsystemer innføres, men fremdeles består ryggraden i materiellporteføljen av eldre systemer som teknisk sett er i ferd med å gå ut på dato. For NH90 helikopter har det fortsatt vært utfordringer knyttet til leveransene og logistikkunderstøttelsen. Denne situasjonen vil fortsette fremover. Tilgjengeligheten på helikoptre var i 2021 betydelig lavere enn ønsket. Vi har tett oppfølging med leverandøren. Materiellsikkerheten er vurdert til å være ivaretatt.

Vi arbeider aktivt sammen med Forsvaret for å effektivisere materielldriften i Forsvaret. Det gjennomføres tiltak innenfor alle fagområder for å sikre at materiellet til bruk driftes mest mulig effektivt. For langtidsperioden har departementet stilt krav om en betydelig

intern ressursfrigjøring i sektoren for å understøtte andre satsninger. Arbeidet koordineres på sektornivå av Forsvaret, med aktiv deltakelse fra oss.

Direktiv for materiellforvaltning konkretiserer og stiller krav knyttet til utøvelsen av materiellforvaltningen i Forsvarsmateriell og Forsvaret i tråd med Forsvarsdepartementets retningslinjer. Direktivet ble revidert i 2021 for blant annet å inkludere bærekraftsaspekter.

Driftssetting av materiellsystemer i det felles forvaltningssystemet FIF 3.0 (SAP) går i henhold til planen som er avstemt med Forsvaret, og det har vært høy innsats knyttet til overføring av gjenværende hovedsystemer på sjø- og luftsiden til SAP. Dette arbeidet bidrar til en kontinuerlig forbedring av masterdata, som er et viktig grunnlag for effektiv forvaltning. Som en viktig del av dette arbeidet ble det etablert en handlingsplan for heving av materielldatakvalitet i 2021.

Vi har vært preget av koronasituasjonen siden 2020, men har gjennom bruk av digitale verktøy og tilpassing i stor grad løst utfordringene som har oppstått. Det har likevel vært enkelte områder som har vært mer utsatt enn andre.

Oppfølging av handlingsplan for sikkerhetsgodkjenning av IKT-systemer er noe forsinket, og leveransene vil fortsette utover 2022.

Innenfor avhendingsområdet har det vært stor aktivitet for å få gjennomført avhendingen og unngå unødvendig lager- og ressursbinding i Forsvaret. En viktig milepæl ble nådd med

inngåelse av salgskontrakt for opptil tolv F-16 kampfly med Draken International. I midten av november ga det rumenske parlamentet tilslutning til kjøp av 32 norske F-16 kampfly. Destruksjon av fregatten Helge Ingstad forventes ferdigstilt i februar 2022. Det ble i tillegg fjernet og solgt en god del øvrig materiell i 2021.

Foto: Forsvaret // Ole Andreas Vekve

3.3 RESULTATMÅL R3: ET BEREDSKAPSKLART FORSVARSMATERIELL

Samlet vurdering av måloppnåelsen:
VI LEVERER TILFREDSSTILLENDE.

Vi ivaretar beredskapsmessige forhold innenfor ansvarsområdet vårt. Vi arbeider med å videreutvikle beredskapsplanene og innarbeide disse i virksomheten. Vurderingen av målet som helhet er gradert.

I 2021 var deltakelse på øvelse Polaris Gram 21 en viktig erfaring som ga verdifull innsikt,

kompetanseheving og momenter for videreutvikling av beredskapsområdet. Samhandlingen mellom Forsvaret og oss var positiv, og viktige avklaringer ble foretatt. En grundig evaluering ble gjennomført i samråd med Forsvaret. Vi har bidratt til Forsvarets operative virksomhet gjennom direkte støtte og rådgiving.

Foto: Forsvarsmateriell

STYRING OG KONTROLL I VIRKSOMHETEN

Heimevernet får utlevert nye taktiske terminaler, DT13. Terminalen er byttet ut med tidligere DR10. Her med to soldater fra Opplandske heimevernsdistrikt 05 (HV-05) under en demonstrasjon av den nye taktiske terminalen.

BASERT PÅ RESULTATENE FRA EGENVURDERINGER OG INTERNREVISJONENS OVERORDNEDE UTTALELSE MENER VI AT DEN SAMLEDE STYRINGEN OG KONTROLLEN ER GOD OG TILPASSET VIRKSOMHETENS EGENART, RISIKO OG VESENTLIGHET.

Basert på resultatene fra egenvurderinger og internrevisjonens overordnede uttalelse mener vi at den samlede styringen og kontrollen er god og tilpasset virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet.

Tildelingsbrevet og instruks fra Forsvarsdepartementet gir mål, oppdrag, føringer og rammer for virksomheten. Dette effektueres gjennom direktør Forsvarsmateriells plan (virksomhetsplanen).

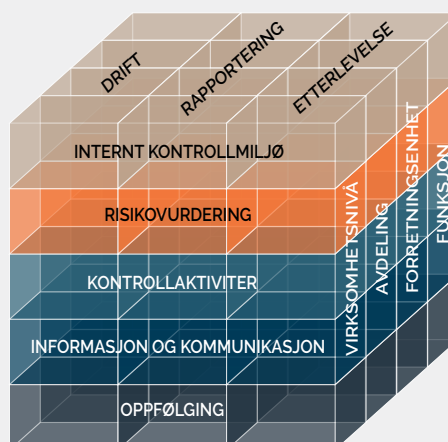
4.1 MÅL-, RESULTAT- OG RISIKOSTYRING

Vi leder virksomheten gjennom mål-, resultat og risikostyring. Vi tilpasser styring og oppfølging til virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet. Vi skal innenfor disponible ressursrammer realisere de målene og resultatkravene som Forsvarsdepartementet har fastsatt i tildelingsbrevet. I tillegg til effekt- og resultatmål gitt av Forsvarsdepartementet styrer vi etter interne mål som underbygger leveransene. Målbildet vårt setter krav og ambisjoner for hele resultatkjeden fra ressurser, gjennom aktiviteter og resultater til effektmålet som knytter våre resultater opp mot Forsvarets behov. Målbildet brukes i den interne styringen og understøtter vår rapportering til Forsvarsdepartementet. I løpet av året vurderer vi statusen for styringsparametere for hvert av målene. Denne statusen gir oss en indikasjon på graden av måloppnåelse. Målene vurderes i tillegg kvalitativt.

Risikostyring brukes som en integrert del av styringen mot fastsatte mål og resultatkrav. Risiko som kan hindre måloppnåelse er identifisert og vurdert av alle leveranseavdelinger og stabsavdelinger. Måloppnåelse følges opp gjennom året med vekt på risikostyring. Det gjennomføres egne risikovurderinger i investeringsprosjektene.

4.2 INTERNKONTROLL

Prinsippene i rammeverket COSO⁴ ligger til grunn for vårt internkontrollsystem. I 2021 har etaten arbeidet med å utvikle verktøyet for oppfølging av etterlevelse av internkontrollen. Videre arbeides det med å videreutvikle og oppdatere informasjonen i styringssystemet. Ansvar og roller knyttet til forvaltningen av styringssystemet er tydeliggjort i eget vedlegg til direktiv for virksomhetsstyring. Samlet bidrar dette til å sikre etterlevelse av COSOs rammeverk og øke modenheten i styrings- og kontrollprosessene.

⁴ The Committee of the Sponsoring Organizations of the Treadway Commission

FORSVARSmaterieLL HAR SIDEN ETABLERINGEN LAGT SÆRLIG VEKT PÅ Å utvikLE OG ETTERLEVE EN KULTUR FUNDAMENTERT PÅ VERDIENE INTEGRITET, RESPEKT OG ANSVAR OG PÅ VÅR ETISKE PLATTFORM.

4.3 ARBEIDET MED HOLDNINGER, ETIKK OG LEDELSE

ForsvarsmaterieLL har siden etableringen lagt særlig vekt på å utvikle og etterleve en kultur fundamentert på verdiene *integritet, respekt* og *ansvar* og på vår etiske plattform. Alle ansatte skal være godt kjent med og etterleve verdigrunnlaget og gjeldende etiske regler.

Vårt arbeid med holdninger, etikk og ledelse (HEL) gjennomføres innenfor rammen av *integritetsprogrammet*, som består av de tre hovedkomponentene *verdigrunnlag, etiske retningslinjer* og *antikorrupsjonsprogram* samt de to støttekomponentene *kompetansebygging* og *integrasjon i HR-prosesser*.

Viktige aktiviteter i tilknytning til integritetsprogrammet er:

- å ha integritet som tema på allmøter med kapasiteter og avdelinger i etaten
- å gjennomføre dilemmatrening hvor deltakerne drøfter relevante og konkrete etiske problemstillinger og dilemmaer
- å videreutvikle etatens antikorrupsjonsprogram
- å teste kandidaters holdninger og evne til etisk refleksjon i rekrutteringsprosessen og inkludere spørsmål knyttet til kjerneverdier i medarbeidersamtalen
- å gi nyansatte en velkomstpakke før oppstart som også inneholder informasjon om integritetsprogrammet
- å delta i kontaktforum HEL
- å delta i samarbeidsforum med industrien vedrørende integritet

I 2021 har det vært arbeidet med å utvikle vårt system for *corporate social responsibility*. Innenfor dette området ble det avholdt stedlige kontroller hos noen av våre leverandører og deres underleverandører, uten at det er avdekket kritikkverdige forhold.

Effekten av integritetssystemet og arbeidet med holdninger, etikk og ledelse måles i den årlige egnevalueringen av modenhet og i medarbeiderundersøkelsen som gjennomføres annethvert år.

På en skala fra 1 til 5 fikk komponenten *integritetsbygging* en score på 4,5 i modenhetsvurderingen, det samme som forrige år. På bakgrunn av dette vurderes effekten av integritetsprogrammet og arbeidet med holdninger, etikk og ledelse i sin helhet som positiv. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende.

4.4 LEVERANDØRROPFØLGING

Vi har godt implementerte rutine- og prosedyrebeskrivelser for hvordan kontrakter skal følges opp i styringssystemet. Vi har et lavt antall tvistesaker som følge av tett leverandør oppfølging på alle nivåer der vi søker å finne gode og hensiktsmessige løsninger og samtidig ivareta statens interesser.

4.5 RIKSREVISJONEN

Siden implementeringen av de statlige regnskapsstandardene i forsvarssektoren i 2016 har vi jobbet mye for å sikre tilfredsstillende kvalitet på regnskap og regnskapsmessige vurderinger. De siste årene har vi fått en umodifisert revisjonsberetning. Riksrevisjonen informerte i sin revisjonsberetning av 30. april 2021 om at etaten fikk en modifisert beretning for regnskapsåret 2020 fordi Riksrevisjonen ikke fikk gjennomført tilstrekkelige revisjonshandlinger på grunn av restriksjoner knyttet til korona-situasjonen. Riksrevisjonen konkluderte likevel med at Forsvarsmateriells regnskap ikke inneholder vesentlige feil eller mangler på de områder som er revidert. Vi har en god og løpende dialog med Riksrevisjonen. Vi viser til øvrig omtale i del 6 Årsregnskap.

4.6 OVERORDNET VURDERING AV MODENHETEN I STYRINGS- OG KONTROLLPROSESSENE

Forsvarssektorens modell for å vurdere modenhetsnivået i styrings- og kontrollprosessene gir grunnlag for kontinuerlig forbedring av disse prosessene. Modellen danner også grunnlag for erklæringen om modenhet i styringen i denne delen av årsrapporten. Hovedområder som måles, er «hensikt», «engasjement og forpliktelse», «dyktighet og evne» og «ledelsesoppfølging og læring». Modenheten bedømmes etter følgende skala: «kontinuerlig forbedring» (høyeste nivå), «etterlevd», «formalisert», «fragmentert» og «uformell» (laveste nivå).

Foto: Forsvaret

Høsten 2021 ble det gjennomført en egen-vurdering av modenhet. Gjennomsnittsscoren viser at modenheten har beveget seg i retning etterlevd fra formalisert. Dette er en bedring fra 2020 og viser at utviklingsarbeidet gir resultater.

Forsvarsmateriells internrevisjon skriver i sin overordnede uttalelse:

«Samla sett vert modenheitsnivået på Forsvarsmateriell si styring og kontroll vurdert til å vere Formalisert, med fleire element på veg mot Etterlevd, som i 2020. Trenden over fleire år er positiv.»

4.7 VARSLINGSKANAL

Forsvarsmateriell legger til rette for at interne og eksterne aktører kan varsle om mulige kritikkverdige forhold. Informasjon om fremgangsmåte for varsling finnes på internett- og intranett-sidene våre. Mottatte varsler følges opp løpende.

I 2021 mottok vi fem henvendelser til varslingskanalen. Én gjaldt en annen etat og er overført dit. Tre er avsluttet, og den siste er under ferdigstillelse.

Metodikk og praksis i varsling ble eksternt evaluert av Wikborg og Rein i 2019 og ble gitt en positiv vurdering. Internrevisjonen har et system som sikrer utvikling, oppdatering og kvalitetssikring av dens rutiner og systemer.

4.8 FELLESFØRINGER I TILDELINGSBREVET

Regjeringens inkluderingsdugnad

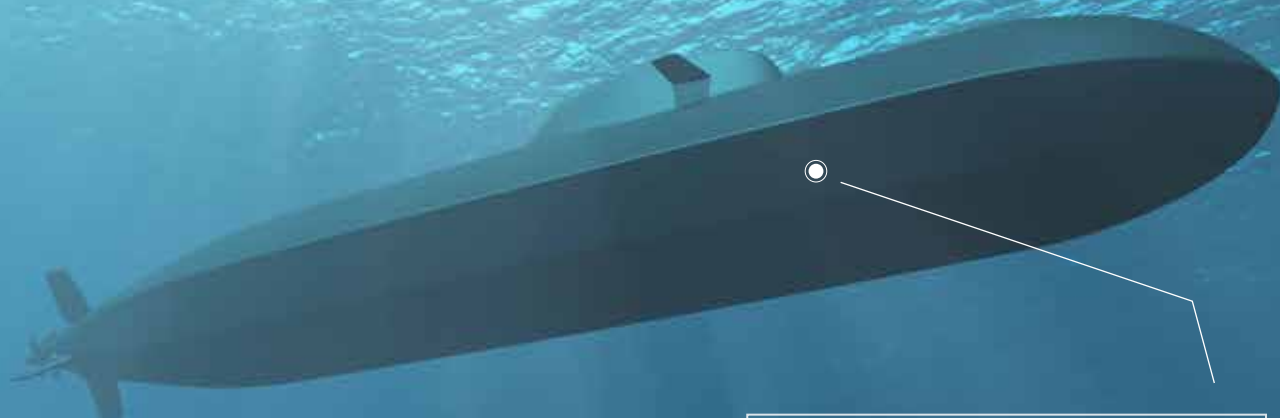
Forsvarsmateriell har fokus på inkluderende arbeidsliv. Med et gjennomsnittlig sykefravær på 2,7 prosent ligger vi innenfor vår målsetting om å holde sykefraværet på et lavt nivå. Videre bidrar vi til at mennesker som har problemer med å komme ut i arbeidslivet, får jobb. Målsettingen er at minimum 5 prosent av de nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. De politiske føringene er innarbeidet i våre rekrutteringsprosedyrer og fulgt opp overfor våre ledere.

I 2021 rekrutterte Forsvarsmateriell 159 personer, hvorav 4 hadde nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en. For å bli ansatt i Forsvarsmateriell må man kunne sikkerhetsklareres og autoriseres i henhold til det nivået som er nødvendig for stillingen. For noen av våre søkere i målgruppen har dette ikke vært mulig, noe som har vært en utfordring i arbeidet med å nå målet. For våre egne ansatte som får nedsatt funksjonsevne, søker vi å tilrettelegge stillingen og vurderer omplassering dersom funksjonsnedsettelsen krever det.

Et viktig verktøy i inkluderingsarbeidet er samarbeidsavtalen vi har inngått med NAV. Denne avtalen innebærer at Forsvarsmateriell får kandidater av NAV som inngår i målgruppen. Gjennom samarbeidet har vi tatt imot flere på midlertidige kontrakter som har fått verdifull arbeidserfaring og senere konkurrert seg til fast stilling i virksomheten.

5 VURDERING AV FREMTIDSUTSIKTER

Norge og Tyskland inngikk i 2017 et strategisk, maritimt materiellsamarbeid innrettet mot felles anskaffelse av identiske ubåter og sjømålsmissiler. Dett er en illustrasjon av de nye ubåtene.

Illustrasjon: iKMS

EN OVERORDNET VURDERING TILSIER AT FORSVARSMATERIELL ER RUSTET TIL Å LØSE OPPDRAGET SOM LIGGER I TILDELINGSBREVET FOR 2022.

Langtidsplanen⁵ *Evne til forsvar – vilje til beredskap for 2021–2024*, sammen med tildelingsbrevet og instruksen fra Forsvarsdepartementet samt Forsvarssjefens plan for 2022–2033, legger føringer for gjennomføringen av Forsvarsmateriells virksomhet.

Tildelingsbrevet gir oss rammen for virksomheten i 2022. Resultatmålene våre er de sentrale resultatene vi skaper for å nå effektmålet *Materiell som møter Forsvarets behov, er tilgjengeliggjort på en mest mulig ressurseffektiv og bærekraftig måte*.

Våre hovedoppgaver – *å fremskaffe, forvalte og avhende materiell for forsvarssektoren på en ressurs-effektiv måte* – ligger fast i langtidsperioden. Vi understøtter Forsvaret slik at forsvarssjefens forutsetninger skal være best mulig og i samsvar med besluttet ambisjon. Langtidsplanen legger opp til en sterk vekst i materiellinvesteringer i perioden frem mot 2024 og videre. Samtidig som store prosjekter som nye ubåter, maritime overvåkingsfly og nye kampfly gjennomføres skal det også gjennomføres en rekke andre prosjekter. Mange er knyttet til IKT-satsingen i sektoren, hvor majoriteten av prosjektene er organisert gjennom programmene MAST (militær anvendelse av skytjenester) og Mime (program for taktisk informasjonsinfrastruktur eller kampnær IKT). Alle materiellsystemer

inneholder i økende grad IKT-integrasjon, og det krever godt samarbeid på tvers av kapasitetsområdene i etaten og med Forsvaret.

Vi skal gjennomføre planlagte og besluttede fremskaffelser og forestå eierskapsforvaltning, inkludert avhendinger, i tråd med strukturutviklingen i langtidsplanen og rammer fra oppdragsgiver og prosjekteier. Det legges større vekt på samarbeid med både industri og andre nasjoner i perioden samt å utarbeide tiltak som gjør det enklere for små og mellomstore bedrifter (SMB-er) å levere innenfor investeringsanskaffelsene. Eierskapsforvaltningen skal legge til rette for at materiellet forblir sikkert, tilgjengelig, relevant og kostnadseffektivt. Vi skal utøve vår virksomhet i fred, krise og krig og således understøtte Forsvarets operative evne og beredskap i tråd med de krav som til enhver tid stilles gjennom sektorens instruksjoner og retningslinjer innenfor beredskapsområdet. Vi skal støtte departementet og Forsvaret med materiellfaglige råd og utredninger i sektorens langtidsplanlegging og gjennomføringsplanlegging.

I tillegg til vekst på investeringsområdet innebærer langtidsplanen en økning i systembredde, materiellvolum, bruksintensitet og materielltilgjengelighet i Forsvaret de kommende årene. Flere nye og avanserte systemer settes i full drift samtidig som eldre materiell skal driftes frem til det utrangeres. Videre skal modent materiell

⁵ Prop. 14 S (2020–2021) *Evne til forsvar – vilje til beredskap. Langtidsplan for forsvarssektoren 2021–2024*.

oppgraderes for å holde tritt med teknologiutviklingen. Det vil bli mer utfasing og avhending i perioden. Dette omfatter blant annet større materiellsystemer som F-16 kampfly, P-3 Orion overvåkingsfly og Sea King redningshelikoptre.

Høy måloppnåelse forutsetter at vi evner å modernisere virksomheten for å utnytte muligheter og møte trusler og raske endringer. Vi må evne å innlemme ny teknologi, innovasjon og prosessforbedringer samt bærekraft i hele vår virksomhet. Eventuelle endringer i vårt kapasitetsbehov må ivaretas gjennom ytterligere effektiviserings- og forbedringstiltak, økt samarbeid med andre aktører fra både militær og sivil side samt tilpasning av kompetanseressurser.

Koronasituasjonen påvirket virksomheten vår i 2021 med reise- og møtebegrensninger, og begrenset tilgang på graderte kommunikasjonsløsninger både internt og mot leverandørene. Våre nye løsninger for gradert kommunikasjon utenfor arbeidsplassen gir en mer fleksibel arbeidshverdag for våre ansatte og reduserer sårbarheten. Det er likevel risiko for at leveransene også i 2022 vil bli påvirket på en negativ måte.

Norge har et stort ansvar for å bidra til oppnåelsen av FNs bærekraftsmål innen 2030. Dette gjenspeiles i føringer fra Forsvarsdepartementet. Arbeidet mot bærekraftsmålene omfatter økonomiske aspekter, sosiale forhold og klima og miljø, og alle disse aspektene må ses i sammenheng. Forsvarsmateriell skal bidra ved å

innlemme bærekraftsmålene i planlegging og styring av vår virksomhet.

Modernisering og effektivisering, god IKT-infrastruktur og stort digitaliseringstempo skal være høyt prioritert og fortsatt satsingsområde i 2022. Dette vil være viktige tiltak og en forutsetning for å håndtere samtidighetsutfordringer og for å unngå ubalanse i oppdrag og finansiering.

Teknologiutviklingen og utnyttelsen av forskning og utvikling (FoU) setter viktige premisser for gjennomføringen av Forsvarsmateriells virksomhet de kommende årene. Innenfor de ulike materiell- og teknologiområdene er det ulikt tempo i utviklingen.

Gjennom forskning og utvikling tas det frem kunnskap til støtte for tiltak innenfor investering, drift og forvaltning som Forsvaret og Forsvarsmateriell gjennomfører for at materiell forblir relevant og sikkert over levetiden. En viktig forutsetning er at sektoren evner å utnytte den kunnskapen som tas frem gjennom forsknings- og utviklingsarbeider. I 2022 skal samarbeidet med Forsvarets forskningsinstitutt og andre forskningsmiljøer utvikles videre for å bedre kunnskapsdelingen.

R1

5.1 RESULTATMÅL R1: FREMSKAFFELSE AV MATERIELL OG TJENESTER TIL AVTALT TID, KOSTNAD OG YTELSE

Resultatmålet innebærer å gjennomføre materiell-prosjekter. Det innebærer også produksjon av beslutningsunderlag og overføring av godkjent materiell til Forsvaret. Gjennom eget arbeid, bistand til Forsvaret i konseptvalgutredninger og gjennom rådgivingsfunksjonen vår skal vi bidra til at sektoren unngår forsinkelser i utarbeidelse av beslutningsunderlag og i gjennomføring av prosjektene, slik at besluttet strukturutvikling oppnås.

Ambisjonene frem til 2024 er:

- å anskaffe og innfase materiell raskere
- å effektivisere investeringsprosessen sammen med Forsvaret
- å utvikle rollen som rådgiver innenfor investeringsvirksomheten i sektoren

Vår ambisjon er å anskaffe materiell raskere. Vi skal søke å utnytte handlingsrommet som ligger i sektorens prosjektmodell PRINSIX og Retningslinjer for investeringer i forsvarssektoren,⁶ til å differensiere og gjøre tilpasninger som gir rom for hurtigere og smidigere anskaffelser. Det kreves betydelig kompetanse for å se mulighetene, og kompetanseheving er derfor nødvendig for å utvikle investeringsområdet.

Vi skal legge større vekt på leverandøroppfølgingen som et tiltak for å sikre økt leveransesikkerhet fra industrien. Vi skal intensivere arbeidet med å øke det strategiske samarbeidet med forsvarsindustrien, internasjonale partnere, andre statlige virksomheter og øvrig næringsliv for å utnytte de tilgjengelige ressursene bedre og mer fleksibelt. Det skal i større grad anskaffes kommersielt tilgjengelige varer og løsninger som er kostnads-effektive i et livssyklusperspektiv.

Vi gir råd til både Forsvarsdepartementet og Forsvaret i alle fasene i investeringsprosessen. Vi gir også råd knyttet til materiellsamarbeid, inkludert internasjonalt materiellsamarbeid, industrisamarbeid, industrisikkerhet og ivaretagelse av sensitiv norskutviklet forsvarsteknologi.

Internasjonalt materiellsamarbeid og industrisamarbeid

Gjennom vår samlede kompetanse innenfor prosjektledelse, teknologi og økonomi og vår juridiske, merkantile og markedsmessige kunnskap er vi en faglig rådgiver og bistår med operasjonalisering av nasjonal forsvarsindustriell strategi – Meld. St. 17 (2020–2021). Et sentralt element her er å sikre god informasjonsutveksling mellom forsvarssektoren og norsk forsvarsindustri. Vi skal være en krevende kunde og sørge for at industrien utvikler og produserer kosteffektive løsninger som tilfredsstillter sektorens behov. Dette skal bidra til at løsningene har potensial til å lykkes på det internasjonale

⁶ Retningslinjer for investeringer i forsvarssektoren, Forsvarsdepartementet 10.12.2019.

NORDISK SAMARBEID REPRESENTERER EN MULIGHET FOR NORGE TIL Å FINNE SYNERGIER OG BESPARELSER KNYTTET TIL ANSKAFFELSE OG UNDERSTØTTELSE

markedet. Forsvarsmateriell vil bistå Forsvarsdepartementet med å ivareta norske sikkerhetsinteresser, blant annet gjennom industrisamarbeidsavtaler og beskyttelse av norskutviklet forsvarsteknologi. Dette bidrar til å sikre norsk forsvarsindustri adgang til markeder som ellers er utilgjengelige, og opprettholder industriens rolle som en viktig bidragsyter til norsk sikkerhet og beredskap.

Vi arbeider for å sikre at små og mellomstore bedrifter lettere kan utnytte de muligheter som ligger i vår portefølje, slik som industrisamarbeid. Vi vil i 2022 etablere en portal-løsning som skal fungere som en informasjonskanal og veileder for industrien.

Ved alle anskaffelser vurderes mulighetene for bilateralt eller flernasjonalt samarbeid med andre nasjoner. Stramme økonomiske rammer, prisvekst på militært materiell og felles sikkerhetsutfordringer gjør det naturlig å styrke det flernasjonale forsvarssamarbeidet innenfor både anskaffelser og drift. Gitt riktige rammebetingelser og enighet om krav og tidslinjer for anskaffelsen kan flernasjonalt samarbeid bidra til besparelser for partene. Som eksempler anskaffes ubåter i samarbeid med Tyskland, uniformer gjennom det nordiske samarbeidet NORDEFECO og lastevogner sammen med Sverige. Vi er opptatt av samarbeid med USA på bakgrunn av landets anskaffelse av *Naval Strike Missile* (NSM) som leveres av Kongsberg Defence & Aerospace, og vi anser det som naturlig å utvikle det bilaterale samarbeidet videre for å sikre synergier knyttet til teknologiutviklingen.

Norges inntreden i det europeiske forsvarsfondet innebærer en satsing på europeisk industrielt samarbeid. Vi vil støtte Forsvarsdepartementet med kompetanse og koordinering med partnere og industri for å sikre at norske interesser ivaretas.

Nordisk forsvarssamarbeid

Nordisk samarbeid representerer en mulighet for Norge til å finne synergier og besparelser knyttet til anskaffelse og understøttelse. Uniformsprosjektet (NCU) har vist at det er mulig å hente ut stordriftsfordeler i Norden. Vi vil arbeide for å utvikle den fellesnordiske prosessen for identifisering av felles prosjekter; dette både med tanke på flere anskaffelsesprosjekter, og også samarbeid knyttet til drift og vedlikehold. Videre vil Forsvarsmateriell arbeide for å forberede norsk formannskap i *Nordic Defence Cooperation* NORDEFECO i 2022.

R2

5.2 RESULTATMÅL R2: EFFEKTIV EIERSKAPS- OG MATERIELLFORVALTNING

Gjennom vår eierskaps- og materiellforvaltning skal vi bidra til at materiellet som Forsvaret disponerer, forblir sikkert, tilgjengelig, kostnadseffektivt og relevant over levetiden. Langtidsplanen innebærer økning i systembredde, materiellvolum, bruksintensitet og materielltilgjengelighet i Forsvaret de kommende år. Flere nye og avanserte systemer settes i full drift samtidig som eldre materiell skal driftes frem til det utrangeres. Videre skal modent materiell oppgraderes for å holde tritt med teknologiutviklingen. På IKT-området skal det foretas en omfattende oppgradering for å sikre Norge bedre evne til å innhente, utveksle og bearbeide informasjon. Denne moderniseringen vil også omfatte flere av materiellsystemene. Vi ser også en utvikling der forvaltningen gjøres ut fra et felles kravsett blant allierte med eventuelle tilpasninger for norske forhold, og der sektoren gjennom strategisk samarbeid utnytter industrien til å utføre oppgaver som sektoren tidligere har utført selv.

Ambisjonen frem til 2024 er:

- å ivareta materiellsikkerheten
- å opprettholde og forbedre materielltilstanden i tråd med overordnede prioriteringer og krav til sikkerhetstilstand
- å bidra til å effektivisere materielldriften og -forvaltningen, herunder øke tempoet innen utfasing og avhending av materiell

- å implementere og videreutvikle SAP som IT-understøttelse for materielldriften og forvaltningen
- å identifisere og innlemme relevante bærekraftsmål i eierskaps- og materiellforvaltningen

Som fagmyndighet materiell fastsetter vi krav og godkjenner og kontrollerer faglige forhold knyttet til det materiellet vi fremskaffer, forvalter og utfaser. Dette er en viktig forutsetning for at materiell kan overføres til Forsvaret og driftes sikkert. Vi skal arbeide målrettet med Forsvarsmateriells og forsvarssektorens samfunnsansvar for å bidra til oppnåelse av FNs bærekraftsmål.

Vi skal utvikle vår evne til å gi råd på materiellforvaltningsområdet til Forsvarsdepartementet og Forsvaret, slik at materiellporteføljen forvaltes og driftes så effektivt som mulig. Dette innebærer blant annet å gi råd om hvilket materiell som bør utrangeres til ulike tidspunkt.

Hovedprosessen utfase skal videreutvikles. Vi skal heve gjennomføringskraften på området, slik at tempoet i utfasing og avhending økes. Vi skal i langtidsperioden bidra til utfasing og avhending av større materiellsystemer som F-16 kampfly, P-3 Orion overvåkingsfly og Sea King redningshelikoptre. Vi bidrar med å avhende materiell fra nedleggelsen av basen i Bodø og den kommende nedleggelsen av Andøya base.

R3

5.3 RESULTATMÅL 3: ET BEREDSKAPSKLART FORSVARMATERIELL

Forsvarsmateriell skal understøtte Forsvarets operative evne, herunder operasjoner og beredskap. Målet, *Et beredskapsklart Forsvarsmateriell*, synliggjør våre leveranser innen beredskap i hele spennet mellom fred, krise og krig. Dette innebærer at beredskapsdimensjonen er utviklet og ivaretas innenfor intern drift og fremskaffelser og i materiellforvaltning i samarbeid med Forsvaret.

Vi skal ha beredskapsplanverk som dekker de forberedelsene som må gjøres i fredstid, og beskriver de tiltakene som må gjennomføres ved krise og krig. Vår evne til å fremskaffe materiell, herunder hurtig å kunne omstille fremskaffelsesprosessene i henhold til Forsvarets behov, skal være til stede i alle deler av krisespekteret. Videre skal vi levere en robust materiellforvaltning som ivaretar de kravene som gjelder i de ulike delene av krisespekteret.

Ambisjoner frem til 2024:

- Vårt beredskapsplanverk skal utvikles for å sikre en god ivaretagelse og oppfølging av våre oppgaver, vårt personell og våre materielle verdier i hele krisespenntet.
- Beredskapsdimensjonen skal systematisk innarbeides i fremskaffelses- og forvaltningsprosessen.

- Vi skal være i stand til å støtte Forsvarets operasjoner i hele krisespekteret, herunder delta i relevante beredskapsøvelser i tråd med sektorens behov. I 2022 gjennomføres to viktige øvelser som vi vil være involvert i: Cold Response 2022 og Polaris Gram 2022.
- På oppdrag skal vi støtte forsvarssektorens og sivile myndigheters arbeid innenfor sikkerhet med vekt på å beskytte og sikre materiell.
- På oppdrag skal vi støtte Forsvaret og øvrige etater i arbeidet med å lage en helhetlig oversikt over status for beskyttelsestiltak samt implementere og/eller bidra til å implementere tiltak for deres skjermingsverdige objekter.

For å løse oppgavene våre og understøtte Forsvaret i krise og i krig må vi innarbeide en beredskapskultur. Et virkemiddel for å lykkes er å få på plass et forbedret planverk for trening og øving.

NATOs stående minerydderstyrke - Standing NATO Mine Countermeasures Group 1 (SNMCMG1) utenfor Geiranger. De trener i norske farvann, og forbereder seg til øvelse Cold Response 22.

TILLEGG TIL ÅRSRAPPORT MILJØ- OG BÆREKRAFTSRAPPORT

Gardister fra 4.Gardekompani bidrar i det omfattende miljøprosjektet på Hjerkin. Det gigantiske skytefeltet skal ryddes for blindgjengere og skyteinstallasjoner.

Foto: Forsvaret/Marthe Brendefur

INNLEDNING

For oss i Forsvarsmateriell betyr bærekraft at vi skal sørge for likestilling og trygge arbeidsvilkår for våre egne ansatte, ha god styring med de økonomiske ressursene vi forvalter, og systematisk redusere vår negative klima- og miljøpåvirkning. Samtidig skal vi vurdere den indirekte, og største, påvirkningen på bærekraftsmålene som kommer fra materiellet etaten anskaffer, forvalter og utfaser. Det betyr at bærekraftsperspektivet skal ivaretas over materiellets levetid og gjennom hele leverandørkjeden. Dette handler blant annet om å sikre gode arbeidsforhold, ivareta menneskerettighetene og unngå korrupsjon der materiellet produseres, og ikke minst redusere forurensning, CO₂-utslipp og energiforbruk under produksjonsprosesser og i leveranser.

Bærekraftsrapporten for 2021 gir et innblikk i bærekraftsarbeidet som vi har utført gjennom året som har gått, og skisserer retningen videre for 2022.

IMPLEMENTERING AV BÆREKRAFTSARBEID

Gjennom tildelingsbrevet for 2021 fikk Forsvarsmateriell i oppdrag å utarbeide en bærekraftsanalyse for etaten og å samarbeide med de øvrige etatene i sektoren om å utarbeide en anbefaling til en felles klima- og miljøstrategi. Sistnevnte blir omtalt i kapittelet Klima og miljø. Hensikten med bærekraftsanalysen var å kartlegge hvordan vi presterer på bærekraft i dag, samt å identifisere hvor fokuset bør legges i den nærmeste fremtid. Tre områder skilte seg ut som spesielt viktige:

- *Kompetanseheving* – det er behov for å øke kompetansen om bærekraft i hele organisasjon.
- *Anskaffelser og oppfølging av leverandører* – vi skal i større grad bruke våre anskaffelser

til å stille relevante krav om bærekraft både til materiellet og våre leverandører.

- *Avhending* – vi skal innføre sirkulærøkonomiske prinsipper tidlig i anskaffelsesprosjekter og etablere bærekraftige systemer for gjenbruk, reparasjon og gjenvinning.

Bærekraftsanalysen ble lagt til grunn for vår plan for systematisk bærekraftsarbeid i 2022. I forbindelse med dette planarbeidet ble bærekraft integrert i virksomhetsstyringen ved at de tre områdene som var identifisert i bærekraftsanalysen, ble flettet inn i etatens målbilde. På den måten vil det bli enklere å måle fremdrift.

KLIMA OG MILJØ

Vår påvirkning på klima og miljø skjer både direkte gjennom egen aktivitet og indirekte via materiellet som vi anskaffer for Forsvaret og øvrige etater i sektoren. Materiellet skal sørge for at Forsvarets operative evne ivaretas, samtidig som det skal ha minst mulig negativ påvirkning på klima og miljø. Det skal gjennomføres klima- og miljøvurderinger gjennom materiellets livssyklus, og spesielt viktig er vurderinger tidlig i anskaffelsesfasen.

Forsvarsmateriell implementerer et miljøledelsessystem som er i samsvar med den internasjonale standarden ISO 14001. Miljøledelse skal bidra til at etaten arbeider systematisk med å forbedre egen miljøprestasjon, og at ytre miljø er en integrert del i alle plan- og beslutningsprosesser. Gjennom arbeidet med bærekraftsanalysen og sektorens anbefaling til felles klima- og miljøstrategi ble det avdekket flere vesentlige miljøaspekter for etaten. Miljøkravstilling i anskaffelser er et av disse. Vi skal i større grad bruke våre anskaffelser til å redusere vårt klimaavtrykk. Vi arbeider kontinuerlig med forbedring og kompetanseheving i vår

virksomhet, men ser et behov for økt kompetanse og en mer systematisk tilnærming til miljøkravstilling innad i organisasjonen. Dette vil være en viktig del av arbeidet med miljødimensjonen i etatens videre bærekraftsarbeid.

I 2021 har vi styrket samarbeidet innen klima og miljø med de øvrige etatene i sektoren. Vi har deltatt aktivt i utarbeidelsen av *forsvarsetatenes anbefaling til klima- og miljøstrategi for forsvarssektoren*. Gjennom strategiarbeidet er det identifisert felles og etatsspesifikke områder der det antas at en innsats vil gi størst effekt for å nå våre klima- og miljømål. Strategien blir behandlet av FD våren 2022 og vil ligge til grunn for det videre arbeidet med klima og miljø i Forsvarsmateriell og i sektoren for øvrig. Vi deltar også i et sektorsamarbeid ledet av FFI for å etablere en ny miljødatabase som vil støtte opp om forsvarssektorens miljøstyringsarbeid i større grad enn med dagens løsning. Arbeidet fortsetter i 2022.

Gjennom internasjonalt samarbeid, blant annet i NATO, Nordic Defence Cooperation (NORDEFECO) og European Defence Agency (EDA), bidrar vi i utarbeidelsen av forbedringstiltak og standardisering av prosedyrer knyttet til ytre miljø og bærekraft. Samarbeidet sikrer at vi er oppdatert på kommende krav i klima- og miljøregelverk, at vi effektivt løser nye utfordringer, og at vi raskere øker vår klima- og miljøprestasjon.

SOSIALE FORHOLD OG BÆREKRAFTIG ØKONOMISK VEKST I FORSVARSMATERIELL

Våre ansatte er vår viktigste ressurs og en forutsetning for måloppnåelse. Vår visjon for arbeidsmiljø er «sammen for et helsefremmende arbeidsmiljø».

Siden etableringen i 2016 har vi jobbet aktivt med inkluderende arbeidsliv (IA). Vår ambisjon er at sykefraværet ikke skal overstige 3,5 prosent. I 2021 hadde vi et sykefravær på 2,7 prosent og ingen registrerte alvorlige personskader eller alvorlig hendelser.

Vi har hatt økt fokus på kompetanseutvikling og utarbeidet i 2021 en kompetansestrategi for etaten. Strategien inneholder kompetansemål med underliggende tiltak innenfor definerte strategiske kompetansevalg (tiltrekke og rekruttere, utvikle, mobilisere og avvikle). Strategien peker videre på bærekraft som viktig område for kompetanseheving blant våre ansatte i de nærmeste årene.

KRAVSTILLING OG LEVERANDØRPPFØLGING (KLIMA OG MILJØ, ØKONOMI OG SOSIALE FORHOLD)

Vår anskaffelsesvirksomhet innebærer omfattende leverandørkjeder med risiko knyttet til blant annet korrupsjon, menneskerettigheter, arbeidsforhold, klima og miljø. Vi skal også sørge for gode arbeidsvilkår, forsvarlig økonomistyring og et godt klima- og miljøarbeid hos våre leverandører.

For å redusere det indirekte klima- og miljøavtrykket skal vi gjennomføre vurderinger av klima- og miljøbelastninger i alle anskaffelser, og vi skal stille miljøkrav og -kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant. Det er etablert gode rutiner for miljøkravstilling i våre anskaffelser av maritime kapasiteter, og vi vil nå sette fokus på å forbedre våre rutiner slik at de dekker alle materiellkategorier.

VÅR VISJON FOR ARBEIDSMILJØ ER «SAMMEN FOR ET HELSEFREMMEDE ARBEIDSMILJØ».

I 2021 har vi hatt økt fokus på oppfølging av våre leverandører og deres etterlevelse av krav til arbeidsforhold. Vi har blant annet gjennomført stedlige kontroller hos utvalgte leverandører og underleverandører. Vi deltar også i samarbeid innad i forsvarssektoren for å etablere en miljødatabase som vil støtte opp om etatens miljøstyringsarbeid i større grad enn dagens løsning. Det har også vært arbeidet med å videreutvikle våre rutiner for oppfølging av leverandørers ansvar og forpliktelser knyttet til arbeidsforhold og korrupsjon.

Fremtidsutsikter

I 2022 skal vi videreutvikle vårt bærekraftsarbeid med hovedfokus på interndrift, kompetanseheving, anskaffelser og oppfølging av leverandører. I tillegg vil vi se på optimalisering av sirkulære løsninger for avhending.

Hovedfokus i 2022 blir å etablere etatens bærekraftpolicy og -strategi samt en handlingsplan med konkrete tiltak. Strategien skal omfatte alle bærekraftsdimensjoner, og miljøledelse blir dermed en del av vårt totale bærekraftsarbeid.

Arbeid med arbeidsmiljø, likestilling og mangfold internt i etaten videreføres. Kompetansehevende tiltak og veiledningsmateriell om kravstilling til klima og miljø, sosiale forhold og økonomi vil ha høy prioritet i 2022. Kompetansestrategien vår skal videreutvikles fra etatsnivå til mer detaljerte handlinger på avdelings- og individnivå.

Det skal utvikles systemer som gjør det lettere for anskaffelsesprosjektene å ta bærekraftshensyn i anskaffelsene, og vi skal i 2022 videreutvikle våre prosedyrer og rutiner for leverandør oppfølging. For å redusere avfallsmengden fra avhending av materiell må det nye systemer og avtaler på plass. Viktig for 2022 vil være å utrede mulighetene for gode løsninger som øker mengden materiell til gjenbruk og gjenvinning og samtidig reduserer avfallsmengden.

For alle fokusområdene i 2022 er samarbeid en viktig faktor. Samarbeid i sektoren videreutvikles til å omfatte alle bærekraftsdimensjoner, og det internasjonale arbeidet opprettholdes og styrkes for økt utbytte.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Foto: Forsvarsmateriell

Vi jobber aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i virksomheten. Viktigheten av likestilling og mangfold reflekteres i kjerneverdiene våre, mangfoldsarbeidet vårt og arbeidet med å sikre et helsefremmende og godt arbeidsmiljø for alle våre ansatte. Kjerneverdiene integritet, respekt og ansvar skal reflektere hva vi gjør, og hvordan vi opptrer overfor hverandre.

FNs bærekraftsmål 5, likestilling mellom kjønnene, handler om å gi begge kjønn like rettigheter og muligheter. Et eksempel på vårt arbeid med delmål 5 er likelønn mellom kvinner og menn. Lønnsfastsettelse for nytilsatte skjer på bakgrunn av nøytrale kriterier som kvalifikasjoner og erfaring. Innenfor samme stillingsgruppe er det minimale lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. I 2021 var gjennomsnittslønn for kvinner 682 753 kroner og for menn 704 890 kroner.

Ved utgangen av 2021 hadde vi 1 484 ansatte, fordelt på 355 kvinner og 1 129 menn. Samlet sett er det 23,5 prosent kvinner i Forsvarsmateriell. Vi jobber aktivt med å rekruttere kvinnelige ledere for å øke mangfoldet i virksomhetens ledergrupper.

Likestilling og mangfold et viktig fokusområde i vår rekrutteringsprosess. I alle stillingsutlysninger understrekes derfor målet om et variert og mangfoldig arbeidsmiljø, og alle kvalifiserte kandidater oppfordres til å søke, uten hensyn til alder, kjønn og bakgrunn. Våre godt dokumenterte metoder og vår høye grad av struktur øker sannsynligheten for at den best kvalifiserte får stillingen.

Vi har som målsetting å være en attraktiv og inkluderende arbeidsplass som tiltrekker seg de beste, og at vår arbeidsstyrke skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet.

6 ÅRSREGNSKAPET

Soldater fra Jegerkompaniet ved Garnison i Sør-Varanger trener på skarpskying.

A

LEDELSESKOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAP 2021 46

Vesentlige forhold ved årsregnskapet 46

B

KONTANTREGNSKAP 48

Bevilgningsrapportering 48
Forklaring til bruk av budsjettfullmakter 52
Artskontorapportering 52

C

VIRKSOMHETSREGNSKAP 54

Regnskapsprinsipper 54
Resultatregnskap 60
Balanse 61
Noter 63

A LEDELSESKOMMENTAR TIL ÅRSREGNSKAP 2021

Forsvarsmateriell ble etablert 1. januar 2016 og 2021-regnskapet dekker vårt sjettede driftsår. Forsvarsmateriell gjennomfører materiellprosjekter og ivaretar eierskapsforvaltningen av forsvarssektorens materiell på vegne av Forsvarsdepartementet for å ivareta ytelse, teknisk tilgjengelighet og materiellsikkerhet.

Virksomheten rapporterer periodisert virksomhetsregnskap og kontantregnskap i henhold til de Statlige Regnskapsstandardene (SRS).

Forsvarsmateriell investerer i materiell til bruk i Forsvaret. Investert materiell fremkommer som beholdning av varer og driftsmateriell eller som varelager under tilvirkning. Materiellet overføres til Forsvaret til bokført verdi, med påslag for etatens egne fremskaffelseskostnader fra regnskapsåret 2020.

Vi har fått innvilget unntak av Direktoratet for økonomiforvaltning fra krav i SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell, om aktivering av egne fremskaffelseskostnader

frem til 31.12.2019, da vi ikke hadde system for å fange denne type kostnader. Fra 1. januar 2020 har vi implementert system for alle ansatte for å ivareta og etterleve kravet i ovennevnte regnskapsstandard.

Årsregnskapet gir et fullstendig og dekkende bilde av disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, kostnader, inntekter, eiendeler og gjeld.

VESENTLIGE FORHOLD VED ÅRSREGNSKAPET

Materiellanskaffelser

Forsvarsmateriell hadde en tildeling over kapittel 1760 post 45 på 17,2 mrd. kroner (2020: 16,6 mrd. kroner inklusive kapittel 1761) knyttet til investeringer. Gjennom året er det overført materiell til Forsvaret for 7,0 mrd. kroner (2020: 9,4 mrd. kroner), og samtidig er det bygget varige verdier for fremtidig overlevering til Forsvaret for 11,0 mrd. kroner (2020: 10,5 mrd. kroner). Forskuddsbetalte kostnader har økt med 6,0 mrd. kroner i 2021 fra 14,5 mrd. kroner i 2020 til 20,5 mrd. kroner i 2021.

Den største overføringen til Forsvaret omfatter tre F-35 kampfly med tilhørende støttesystem. Denne overføringen alene utgjør 4,1 mrd. kroner. De største overføringene er presentert i note 10.

Mellomværende med statskassen

Vårt mellomværende med statskassen utgjorde 188,3 millioner kroner ved årsslutt. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende.

Driftskostnader

Vi har regnskapsført driftskostnader på 3,5 mrd. kroner i 2021 (2020: 2,8 mrd. kroner). Dette består av 1,1 mrd. kroner i lønnskostnader (2020: 1,0 mrd. kroner) og 2,3 mrd. kroner i andre driftskostnader (2020: 1,8 mrd. kroner).

Varelager og driftsmateriell

Forsvarsmateriell har en beholdning av varer under tilvirkning på 20,6 mrd. kroner pr. 31.12.2021 (2020: 16,6 mrd. kroner), og beholdning av varer og driftsmateriell på 0,6 mrd. kroner (2020: 0,7 mrd. kroner), vurdert til anskaffelseskost. Beholdning av varer under tilvirkning inkluderer verdien av 3 F-35 kampfly som ble overført til Forsvaret i januar 2022.

Vi har i 2021 overført prosjektbeholdninger til Forsvaret tilsvarende 0,8 mrd. kroner (2020: 0,7 mrd. kroner).

Revisjonsordning

Riksrevisjonen er ekstern revisor og reviderer årsregnskapet. Revisjonsberetningen skal foreligge innen 30. april 2022.

Oslo, 29. april 2022

Gro Jære

Gro Jære
direktør
Forsvarsmateriell

Øystein Sørbø

Øystein Sørbø
økonomidirektør
Forsvarsmateriell

B KONTANTREGNSKAP

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2019 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av Forsvarsdepartementet.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "Netto rapportert til bevilgningsregnskapet" er lik i begge oppstillingene.

Vi er som bruttobudsjettert virksomhet tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger avregnes daglig mot oppgjørskontoer i Norges Bank. Vi tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet som tilsvarer netto bevilgning gitt oss. Saldo på oppgjørskonto i Norges Bank nullstilles ved overgang til nytt regnskapsår.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva vi har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra Forsvarsmateriell. Belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten, og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Forsvarsmateriell har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorrapporteringen.

BEVILGNINGSRAPPORTERING

Tall i 1 000 kroner

UTGIFTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2021	REGNSKAP 2021	MERUTGIFT (-) OG MINDRE- UTGIFT
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	A,B	Driftsutgifter	2 023 018	2 004 364	18 654
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	44	A,B	Fellesfin. inv., nasjonalfin. andel	164 488	163 675	813
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45	A,B	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	17 223 103	17 126 458	96 645
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48	A,B	Fellesfin. inv., fellesfin. andel	350 103	337 912	12 191
1760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	75	A,B	Fellesfin. inv., tilskudd til NATO	125 886	125 886	0
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01		Driftsutgifter		889 579	
Sum utgiftsført					19 886 598	20 647 874	128 303

Tall i 1 000 kroner

INNTEKTS- KAPITTEL	KAPITTELNAVN	POST	NOTE	POSTTEKST	SAMLET TILDELING FOR 2021	REGNSKAP 2021	MERINNEKT OG MINDRE- INNEKT (-)
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	01	B	Driftsinntekter	96 321	108 102	11 781
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	45		Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	99 000	94 740	-4 260
4760	Forsvarsmateriell og større anskaffelser og vedlikehold	48		Fellesfin. Inv., inntekter	323 420	322 494	-926
5309	Tilfeldige inntekter	29		Ymse		1 982	
5605	Renter av statskassens kontantbeholdning og andre fordringer	83		Renter/alm fordringer		1 560	
5700	Folketrygdens inntekter	72		Arbeidsgiveravgift		178 937	
Sum inntektsført					518 741	707 815	6 595

Tall i 1 000 kroner

NETTO RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET FOR FORSVARSMATERIELL 19 940 059

Kapitalkontoer for FMA

60094701	Norges Bank KK /innbetalinger*	1 437 052
60094702	Norges Bank KK/utbetalinger	-21 341 194
717052	Endring i mellomværende med statskassen	-35 917
Sum rapportert		0

BEHOLDNINGER RAPPORTERT TIL KAPITALREGNSKAPET

KONTO	31.12.2021	31.12.2020	ENDRING
717052 Mellomværende med statskassen	-188 345	-152 428	-35 917

NOTE A

Forklaring av samlet tildeling utgifter.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	OVERFØRT FRA I FJOR	ÅRETS TILDELINGER	SAMLET TILDELING
176001	15 389	2 007 629	2 023 018
176044	2 609	161 879	164 488
176045	1 285 107	15 937 996	17 223 103
176048	103	350 000	350 103
176075	0	125 886	125 886

NOTE B

Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år.

Tall i 1 000 kroner

KAPITTEL OG POST	STIKKORD	MER-UTGIFT(-)/MINDRE UTGIFT	UTGIFTSFØRT AV ANDRE IHT. AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MERUTGIFT (-)/MINDRE-UTGIFT ETTER AVGITTE BELASTNINGS-FULLMAKTER	MER-INNTEKT/MINDRE-INNTEKT(-) IHT. MER-INNTEKTS-FULLMAKT	GRUNNLAG FOR OVERFØRING	MAKSIMALT OVERFØRBART BELØP *	MULIG OVERFØRBART BELØP BEREGNET AV VIRKSOMHETEN
"176001/476001"	"kan nyttes under kap 1760, post 45"	18 654		18 654	11 781	30 435	100 381	30 435
176044	«kan overføres»	813		813		813	244 854	813
"176045/476045"	«kan overføres»	96 645	-8 912	87 733	-4 260	83 473	25 188 232	83 473
"176048/476048"	«kan overføres»	12 191		12 191	-926	11 265	474 800	11 265
176075	«kan overføres, kan nyttes under kap 1760 post 44»	0		0	0	0	231 432	0
Totalt		128 303	-8 912	119 391	6 595	125 986	26 239 699	125 986

* Maksimale beløp som kan overføres er 5 % av årets tildeling på driftspostene 01-29, eller sum av de siste to års tildeling for poster med stikkordet "kan overføres". Vi legger til grunn at beregnede overføringer er basert på våre tildelinger.

Stikkordet "kan overføres"

Stikkordet innebærer at eventuelt gjenværende midler kan overføres til neste budsjettermin, men maksimalt et beløp tilsvarende summen av de foregående to års bevilgninger.

Stikkordet "kan benyttes under"

Stikkordet innebærer fullmakt til å overskride investeringsbevilgninger mot tilsvarende innsparing under andre kapitler og poster merket med stikkordet.

FORKLARING TIL BRUK AV BUDSJETTFULLMAKTER

Forsvarsmateriell har fullmakt til å postere merverdiavgift på kapittel 1633, post 01, jfr. rundskriv R-116 fra Finansdepartementet. Posteringene på dette kapittelet omfattes av nettoføringsordningen, og er

ikke en del av et ordinært merverdiavgiftsoppgjør i henhold til lov om merverdiavgift.

Det ble i 2021 gitt en belastningsfullmakt på Forsvarsmateriells tildeling på kapittel 1760 post 45 på inntil 100 mill. kroner. Belastningsfullmakten er gitt til Forsvaret.

ARTSKONTORAPPORTERING

Tall i 1 000 kroner

DRIFTSINNTEKTER RAPPORTERT TIL BEVILGNINGSREGNSKAPET	31.12.2021	31.12.2020
Innbetalinger fra gebyrer	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	322 614	116 132
Salgs- og leieinnbetalinger	176 411	152 322
Andre innbetalinger	26 311	40 314
Sum innbetalinger fra drift	525 336	308 768
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	1 464 595	1 388 262
Andre utbetalinger til drift	18 141 315	15 772 563
Sum utbetalinger til drift	19 605 910	17 160 825
Netto rapporterte driftsutgifter	19 080 574	16 852 057
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetaling av finansinntekter	57 106	93 437
Sum investerings- og finansinntekter	57 106	93 437
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	18 509	30 122
Utbetaling av finansutgifter	65 097	151 311
Sum investerings- og finansutgifter	83 606	181 433
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	26 500	87 996
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	1 635	8 348
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	1 635	8 348
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		
Utbetalinger av tilskudd og stønader	125 886	114 721
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	125 886	114 721
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kapittel 5309, inntekt)	-1 907	-1 867
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kapittel 5700, inntekt)	-178 937	-169 646
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kapittel 1633, utgift)	889 579	1 075 727
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler	708 735	904 214
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	19 940 060	17 950 640

OVERSIKT OVER MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

EIENDELER OG GJELD	31.12.2021	31.12.2020
Fordringer	169	137
Kasse	0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank	2 391	2 123
Skyldig skattetrekk	-59 401	-51 570
Skyldige offentlige avgifter	-108 516	-99 586
Mottatt forskuddsbetaling	-22 830	-3 532
Annen gjeld	-158	0
Sum mellomværende med statskassen	-188 345	-152 428

C VIRKSOMHETSREGNSKAP

REGNSKAPSPRINSIPPER

Forsvarsmateriell er en bruttobudsjettert virksomhet som fører og rapporterer virksomhetsregnskap i tråd med statlige regnskapsstandardene (SRS). Årsregnskapet er utarbeidet etter bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv og krav fra Finansdepartementet og SRS, med følgende innvilgede unntak:

Forsvarsmateriell har fått innvilget unntak fra SRS 17 Anleggsmidler punkt 4, og kan benytte en beløpsgrense på 100.000 kroner i stedet for 50.000 kroner for balanseføring av immaterielle eiendeler og varige driftsmidler. I samsvar med dette unntaket besluttet Forsvarsmateriell i 2020 at PC-er og annet IKT-utstyr som ikke oppfyller kravet til aktivering, skulle kostnadsføres. For regnskapsåret 2021 har vi omgjort denne beslutningen, basert på endring i SRS 17 Anleggsmidler med virkning fra 2021, som begrenser muligheten for kostnadsføring av denne typen utstyr. Vi har i tillegg fått en oppdatert levetidsvurdering som anslår levetid på 3 år eller mer for denne typen materiell. Tidligere kostnadsføring fra 2020 er på bakgrunn av dette reversert i regnskapet for 2021. Se note 5.

Forsvarsmateriell har også fått unntak fra kravene i SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigerende av feil, pkt. 16-18, samt SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell pkt. 6. Unntaket gjelder kravet om at egne fremskaffelses-kostnader skal inngå som en del av anskaffelses-kost for *Varelager under tilvirkning* i perioden 01.01.2016 til 31.12.2019, da vi ikke har hatt systemer for å registrere denne typen kostnader for fremskaffelse av materiell for overføring til Forsvaret.

Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser en for lav anskaffelseskost for *Varelager under tilvirkning* i henhold til SRS 12, samt at resultatførte lønnskostnader er tilsvarende for høye for regnskapsårene 2016 - 2019. Det har ikke vært mulig i ettertid å estimere disse kostnadene med rimelig sikkerhet.

For regnskapsårene 2020 og 2021 er egne fremskaffelseskostnader inkludert i anskaffelseskost i henhold til standarden. Egne fremskaffelseskostnader består av lønnskostnader samt andre tilvirkningskostnader.

Forsvarsmateriell utarbeider ikke kontantstrømoppstilling. Tilnærmet lik informasjon presenteres i artskontorapporteringen, som er en del av årsregnskapet.

OVERFØRINGER AV INVESTERINGER TIL FORSVARET

Overføringer fra *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell til *Anleggsmidler* i Forsvaret bokføres når materiellet tas i bruk i Forsvaret. Overføringen dokumenteres med overføringsprotokoll, regnskapsmessig overføringsbilag og prosjektregnskap. Forsvarsmateriell benytter anskaffelseskost som grunnlag for overføringsverdien. For store anskaffelser legges kontraktsverdi i fremmed valuta til grunn, fordi den endelige anskaffelseskosten ikke er kjent før anskaffelsen er ferdigstilt.

I forbindelse med store investeringer utbetales det forskudd til leverandører. Forskuddene omregnes til valutakurs på tidspunktet for utbetaling. De samme valutakursene benyttes ved omregning av kontraktsverdier i utenlandsk valuta. I tilfeller hvor forskudd er utbetalt i flere rater, skal en veid valutakurs legges til grunn ved omregning av kontraktsverdier.

Overførte kontraktsverdier til Forsvaret reduserer verdi av *Varelager under tilvirkning* i Forsvarsmateriell, med motpost i balansen på *Avregnet med statskassen*. Overføringene gjøres vederlagsfritt. Ved avslutning av investeringsprosjekter hvor kontraktsverdi er lagt til grunn ved overføringen, vil eventuell resterende verdi på prosjektene overføres til Forsvaret.

OVERFØRINGER FRA PROSJEKT BEHOLDNINGER

Ved overføring av prosjektbeholdninger til Forsvaret reduseres *Beholdning av varer og driftsmateriell*.

OVERFØRING AV MATERIELL FRA FORSVARET I FORBINDELSE MED AVHENDING

Ved avhending av materiell skal *Beholdning av varer og driftsmateriell* og *Anleggsmidler* overføres fra Forsvaret til Forsvarsmateriell for avhending. Disse skal være nedskrevet til virkelig verdi før overføring til Forsvarsmateriell finner sted. Forsvarsmateriell overtar beholdningen av driftsmateriell og anleggsmidler til virkelig verdi.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet, hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

INNTEKTER FRA BEVILGINGER OG INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Inntekt fra bevilgninger tilsvarer differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten, som resulterer i at årets aktivitet viser null.

KOSTNADER

Ressursforbruket som knytter seg til de transaksjonsbaserte inntektene kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt. Ressursforbruket som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i takt med at aktivitetene utføres. Varemottakstidspunktet er styrende for kostnadsføring eller beholdningsøkning.

PENSJONER

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til bokføring av pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

LEIEKOSTNADER

Forsvarsmateriell har valgt å benytte forenklet metode i henhold til SRS 13 Leieavtaler, og behandler alle leieavtaler som operasjonelle. I all hovedsak er leiekontrakter knyttet til leie av lokaler.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV ANLEGGSMIDLER

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varig menes utnyttbar levetid på tre år eller mer. Med betydelig menes enkeltstående anskaffelser (kjøp) med anskaffelseskost på 100 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger. Kontorinventar og IKT-utstyr med utnyttbar levetid på 3 år eller mer, er balanseført som egne grupper. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved en eventuell bruksendring, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

KLASSIFISERING OG VURDERING AV OMLØPSMIDLER OG KORTSIKTIG GJELD

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter i utgangspunktet poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. For *Forskuddsbetalte kostnader* vil det også være poster som har en noe lengre tidshorison. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

BEHOLDNING AV VARER OG DRIFTMATERIELL

Regnskapslinjen inneholder i hovedsak investeringsprosjekter som anskaffes for overføring til Forsvaret, spesifisert som *Varelager under tilvirkning*, samt prosjektbeholdninger og driftsmateriell.

Varelager under tilvirkning

Forsvarsmateriells investeringsprosjekter anskaffer materiell som Forsvaret skal overta ved ferdigstilling og driftssetting. Ved driftssetting av varer under tilvirkning oppføres anleggsmiddelet i Forsvaret, i henhold til overføringsprotokollen. Tilvirkning av varelageret føres til anskaffelseskost, og omfatter alle kjøpsutgifter pådratt for å bringe beholdningene til deres nåværende plassering og tilstand, inklusive egne fremkaffelseskostnader fra 1.1.2020.

Prosjektbeholdninger

Beholdninger av varer og driftsmateriell er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi, i tråd med SRS 12. Netto realisasjonsverdi er generelt vurdert til å være lik anskaffelseskost fordi Forsvarsmateriells omløpsmiddelbeholdninger i all hovedsak består av driftsmidler til bruk i tjenesteproduksjon og ikke for videresalg. I løpende drift blir verdien på beholdningene verdsatt etter prinsippet om glidende gjennomsnittspris. Forsvarsmateriell overfører beholdninger til Forsvaret vederlagsfritt.

FORDRINGER

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap, gjennom individuelle avsetninger til tap på fordringer.

VALUTA

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn. Ved forskuddsbetalinger til leverandører får Forsvarsmateriell en fordring som gjøres opp ved leveranse av materiell. Fordringen er ikke en finansiell eiendel, og bokføres til valutakurs på betalingstidspunktet. Det er følgelig ingen valutarisiko knyttet til oppgjøret.

Oppgjør ved mottak av materiell som er forskuddsbetalt, skal bokføres til valutakurs ved utbetaling av forskuddet. For investeringsprosjekter, som er omfattet av forskuddsordninger, hvor forskuddene utbetales på ulike tidspunkt, beregnes det en veid gjennomsnittskurs basert på faktisk valutakurs ved utbetalinger.

Statlige virksomheter har ikke adgang til å utøve valutasisikring. Forsvarsmateriell er en statlig virksomhet som i stor grad anskaffer materiell og tjenester fra utlandet, og er således eksponert for valutarisiko.

FORSKUDDSBETALTE KOSTNADER

Forskuddsbetalte kostnader omfatter utbetalinger til blant annet Joint Program Office (JPO) for F-35-kampfly, Foreign Military Sales (FMS), NATO Support and Procurement Agency (NSPA), NATO Seasparrow Office (NSPO) og andre forskudd.

Deltagelsen i den internasjonale kampflyanskaffelsen er regulert gjennom en myndighetsavtale mellom alle deltakernasjoner. Avtalen regulerer utbetalingsprosedyrer og krever innstående beløp på bankkonto i USA pålydende dekning for påfølgende kvartals utgifter. Utbetaling av forskuddsbeløp overføres til bankkonti i USA. Uttak fra bankkontoene gjøres basert på godkjente fakturaer fra leverandørene, hvor Forsvarsmateriell mottar fakturakopier og oversikt over hvilke leveranser som ligger til grunn. Forsvarsmateriell regnskapsfører deretter reduksjon av forskudd, mot henholdsvis *varelager under tilvirkning*, *forskuddsbetalte kostnader* eller *kostnader*.

Forskuddsbetalte kostnader klassifiseres som omløpsmidler i balansen, selv om forventet leveranse kan ha en tidshorisont som overstiger 12 måneder frem i tid. Fordringen som oppstår ved forskuiddsbetaling er i sin helhet knyttet til anskaffelse av *Varelager under utvikling*, og inngår i FMAs ordinære varekretsløp.

Foreign Military Sales (FMS) er en ordning for salg av militært materiell fra amerikanske leverandører til andre nasjoner. For å kunne gjennomføre anskaffelser av materiell plikter den enkelte nasjon å bruke denne ordningen. Forsvaret har siden 1995 hatt en Special Billing Arrangement (SBA) med US Government når det gjelder FMS-betalinger. SBA krever betaling etter forbruk, og at det til enhver tid er dekning for de tre påfølgende måneders forbruk på bankkonto i USA.

Forsvarsmateriell har en rekke FMS-avtaler, som benyttes i forbindelse med investeringsprosjekter. Det samme gjelder NSPA som er en tilsvarende ordning for Europa.

STATENS KAPITAL

Statens kapital utgjør nettobeløpet av Forsvarsmateriells eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen.

STATENS KONSERNKONTOORDNING

Forsvarsmateriell omfattes av statens konsernkontoordning, som innebærer at alle inn- og utbetalinger gjøres opp mot oppgjørskonto i Norges Bank. Forsvarsmateriell tilføres ikke likvider, men har trekkrettighet på statens konsernkonto. Mellomværende inngår i *Avregnet med statskassen*.

SELVASSURANDØRPRINSIPPET

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

HENDELSER ETTER BALANSEDAGEN

Forsvarsmateriell er ikke kjent med vesentlige hendelser etter 31.12.2021 som ikke er hensyntatt i årsregnskapet for 2021.

RESULTATREGNSKAP

Tall i 1 000 kroner

	NOTE	31.12.2021	31.12.2020
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	3 065 744	2 574 987
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	322 614	116 132
Salgs- og leieinntekter	1	81 755	152 890
Andre driftsinntekter	1	26 830	26 873
<i>Sum driftsinntekter</i>		<i>3 496 943</i>	<i>2 870 882</i>
Driftskostnader			
Varekostnader		31 386	37 066
Lønnskostnader	2	1 092 715	1 039 203
Avskrivninger på varige driftsmidler	4	18 282	12 663
Andre driftskostnader	5	2 342 277	1 755 036
<i>Sum driftskostnader</i>		<i>3 484 660</i>	<i>2 843 968</i>
Driftsresultat		12 283	26 914
Finansinntekter og finanskostnader			
Finansinntekter	6	59 303	50 882
Finanskostnader	6	71 586	77 796
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		<i>-12 283</i>	<i>-26 914</i>
Resultat av periodens aktiviteter		0	0
Avregninger og disponeringer			
Avregning med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	0	0
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Avgifter og gebyrer direkte til statskassen	8	1 635	8 208
Avregning med statskassen innkrevingsvirksomhet		1 635	8 208
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd til andre	9	125 886	114 721
Avregning med statskassen tilskuddsforvaltning		125 886	114 721
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		<i>0</i>	<i>0</i>

BALANSE

Tall i 1 000 kroner

EIENDELER	NOTE	31.12.2021	31.12.2020
A. ANLEGGSMIDLER			
I Immaterielle eiendeler			
Programvare og lignende rettigheter	3	0	0
Immaterielle eiendeler under utførelse	3	0	0
Sum immaterielle eiendeler		0	0
II Varige driftsmidler			
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	4	292	350
Maskiner og transportmidler	4	14 215	15 275
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4	62 810	44 931
<i>Sum varige driftsmidler</i>		<i>77 317</i>	<i>60 556</i>
III Finansielle anleggsmidler			
Sum anleggsmidler		77 317	60 556
B. OMLØPSMIDLER			
I Beholdninger av varer og driftsmateriell			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	10	554 539	714 927
Varelager under tilvirkning	10	20 567 461	16 573 639
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		21 122 000	17 288 566
II Fordringer			
Kundefordringer	11	-49	3 105
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	12	7 226	7 010
Andre fordringer	13	20 550 328	14 507 200
Sum fordringer		20 557 505	14 517 315
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Bankinnskudd	14	2 391	2 123
Sum Bankinnskudd og lignende		2 391	2 123
Sum omløpsmidler		41 681 896	31 808 004
SUM EIENDELER		41 759 213	31 868 560

Tall i 1 000 kroner

STATENS KAPITAL OG GJELD	NOTE	31.12.2021	31.12.2020
C. STATENS KAPITAL			
I Virksomhetskaptal			
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	7	40 705 615	31 032 197
Sum avregninger		40 705 615	31 032 197
Sum statens kapital		40 705 615	31 032 197
D. GJELD			
I Avsetning for langsiktige forpliktelse			
II Annen langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	15	3 573	0
Sum langsiktig gjeld		3 573	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		237 964	126 672
Skyldig skattetrekk	16	59 408	51 577
Skyldige offentlige avgifter	17	131 757	122 348
Avsatte feriepenge		121 577	116 093
Mottatt forskuddsbetaling	12	216 328	197 030
Annen kortsiktig gjeld	18	282 991	222 643
Sum kortsiktig gjeld		1 050 025	836 363
Sum gjeld		1 053 598	836 363
SUM STATENS KAPITAL OG GJELD		41 759 213	31 868 560

NOTER

NOTE 1 | DRIFTSINNETEKTER

Tall i 1 000 kroner

INNTEKT FRA BEVILGNINGER	31.12.2021	31.12.2020
Inntekt fra bevilgning fra overordnet departement	3 065 744	2 574 987
Sum inntekt fra bevilgninger	3 065 744	2 574 987
INNTEKT FRA TILSKUDD OG OVERFØRINGER		
Tilskudd fra NATO ¹	322 494	116 132
Andre tilskudd og overføringer ²	120	0
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	322 614	116 132
Inntekt fra gebyrer	0	0
Sum inntekt fra gebyrer	0	0
SALGS- OG LEIEINNETEKTER		
Salgsinntekter ³	80 408	151 389
Leieinntekt	1 347	1 501
Sum salgs- og leieinntekter	81 755	152 890
ANDRE DRIFTSINNETEKTER		
Gevinst ved avgang anleggsmidler	7 686	5 051
Royalties	15 317	11 576
Andre driftsinntekter	3 827	10 246
Sum andre driftsinntekter	26 830	26 873
Sum driftsinntekter	3 496 943	2 870 882

¹ Tilskudd fra NATO vil variere mellom regnskapsårene basert på aktivitet i prosjekter generert i NATO's regi.

² Andre tilskudd gjelder mottatte kompetansemidler fra Direktoratet for økonomistyring (DFØ).

³ Regnskapslinjene Salgsinntekter og Andre driftsinntekter må vurderes samlet. Reduksjon i salgsinntekter 2021 skyldes i stor grad at viderefakturerer til Kongsberg Aviation Maintenance Services (KAMS) er bokført som kostnadsreduksjon i regnskapsåret. I tillegg har vi en reduksjon i inntekter for Systemartikkelforvaltning til Forsvaret i 2021 sammenlignet med 2020.

NOTE 2 | LØNSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Lønn fast ansatte	964 541	909 574
Overtid ¹	44 435	34 483
Variable tillegg	31 429	32 898
Annen lønn ²	2 673	1 718
Avgang stimulerende tiltak	351	351
Feriepenger	127 000	119 803
Arbeidsgiveravgift	180 348	170 046
Pensjonskostnader ³	123 268	119 827
Lønn balanseført ved egenutvikling av anleggsmidler ⁴	-382 050	-353 415
Sykepenger og andre refusjoner	-28 402	-26 185
Godtgjørelse til vernepliktige	20	24
Andre ytelser ⁵	29 102	30 079
Sum lønnskostnader	1 092 715	1 039 203
Antall årsverk	1 526	1 481

¹ Overtid er noe høyere enn fjoråret, som skyldes generell høyere aktivitet.

² Annen lønn er periodiseringer knyttet til opptjent fleksitid og feriedager som ikke er benyttet.

³ Virksomheten betaler pensjonspremie til Statens pensjonskasse (SPK). Arbeidsgivers andel av pensjonspremien er 12 prosent av grunnlaget for 2021.

⁴ Forsvarsmateriell benytter aktivitetsbasert timeregistrering for registrering av egne kostnader (lønn og andel driftskostnader) som inngår i anskaffelseskost for *Varelager under tilvirkning*, jfr. note 5 *Andre driftskostnader*.

⁵ Andre ytelser består av oppgavepliktige godtgjørelser, yrkesskadepremie, gruppelivsforsikring og andre personalkostnader.

NOTE 3 | IMMATERIELLE EIENDELER

Virksomheten har ikke egne immaterielle eiendeler.

NOTE 4 | VARIGE DRIFTSMIDLER

Tall i 1 000 kroner

	BYGNINGER OG ANNEN FAST EIENDOM	MASKINER OG TRANS- PORTMID- LER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY	TOTAL
2021				
Anskaffelseskost 1.1.2021	583	18 659	113 874	133 116
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2021	233	3 384	68 943	72 560
<i>Bokført verdi 1.1.2021</i>	<i>350</i>	<i>15 275</i>	<i>44 931</i>	<i>60 556</i>
Tilgang i 2021	0	233	34 810	35 043
Ordinære avskrivninger i 2021	58	1 293	16 931	18 282
Anskaffelsesverdi 31.12.2021	583	18 892	148 684	168 159
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2021	291	4 677	85 874	90 842
Bokført verdi 31.12.2021	292	14 215	62 810	77 317
2020				
Anskaffelseskost 1.1.2020	583	17 145	98 455	116 183
Akkumulerte avskrivninger 1.1.2020	174	2 192	57 531	59 897
<i>Bokført verdi 1.1.2020</i>	<i>409</i>	<i>14 953</i>	<i>40 924</i>	<i>56 286</i>
Tilgang i 2020	0	1 514	15 419	16 933
Ordinære avskrivninger i 2020	59	1 192	11 412	12 663
Anskaffelsesverdi 31.12.2020	583	18 659	113 874	133 116
Akkumulerte avskrivninger 31.12.2020	233	3 384	68 943	72 560
Bokført verdi 31.12.2020	350	15 275	44 931	60 556
Økonomisk levetid	10-60 år Lineært	3-15 år Lineært	3-15 år Lineært	

NOTE 5 | ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	OMARBEIDET 31.12.2020
Husleie ¹	60 687	47 640
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	297	849
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler ¹	41 926	36 209
Leie av maskiner, inventar og lignende ¹	39 278	41 399
Mindre utstyrsanskaffelser ²	78 012	195 842
Ammunisjon ³	-2 853	13 257
Arbeidsklær	4 046	2 938
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv. ⁴	163 252	8 916
Kjøp av konsulent tjenester ⁵	332 807	230 699
Kjøp av andre fremmede tjenester ⁵	1 543 678	1 116 465
Reiser og diett	53 057	48 626
Tap på fordringer	0	-40
Andel driftskostnader aktivert ved egenutvikling anlegg	-14 019	-12 956
Øvrige driftskostnader	42 110	25 192
Sum andre driftskostnader	2 342 278	1 755 036

¹ Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Tall i 1 000 kroner

	IMMATERIELLE EIENDELER, LISENSER	MASKINER OG TRANSPORT- MIDLER	DRIFTS- LØSØRE, INVENTAR, VERKTØY OL	TOTALT LEIE MASKINER, INVENTAR OG LIGNENDE	TOMTER, BYNINGER, OG ANNEN FAST EIENDOM	TOTALT
Varighet inntil 1 år	132	10	348	490	523	1 013
Varighet 1 - 5 år	15 216	1 189	747	17 152	24 935	42 087
Varighet over 5 år	20 351	34	1 251	21 636	35 229	56 865
Sum operasjonelle leieavtaler	35 699	1 233	2 346	39 278	60 687	99 965

Immaterielle leieavtaler med varighet over 5 år er FIS Basisklienter. Husleie med varighet 1 – 5 år er knyttet til leiekostnader i USA for personell knyttet til nye kampfly.

Vi har i 2021 gjennomført en mer spesifisert kontering av husleiekostnader og andre kostnader til drift av eiendom og lokaler, og har i den forbindelse omarbeidet tallene i note fra 2020 for å få riktig sammenligningsgrunnlag. Det er kun disse linjene som er endret, og totalsum er ikke påvirket.

Økning i husleie i 2021 skyldes hovedsakelig regulering av leiekostnader fra Forsvarsbygg, i tillegg til et nylig inngått leieforhold på modulbygg på Kolsås.

2 Vi har i 2021 færre kostnadsføringer knyttet til investeringsprosjekter sammenlignet med fjoråret. I 2020 ble PC-er og IKT-utstyr som ikke oppfyller kravet til aktivering kostnadsført (17,5 MNOK). Endring i «SRS 17 Anleggsmidler» med virkning fra 2021, gir begrenset anledning til å kostnadsføre PC-er og IKT-materiell. Vi har også gjennomført ny vurdering av levetid som tilsier at denne typen materiell skal aktiveres. Transaksjonene fra 2020 ble derfor reversert i 2021.

3 Negativ kostnad for ammunisjon skyldes korreksjon av pris og beholdning fra forsystem.

4 Beløpet på reparasjon og vedlikehold av maskiner og utstyr er i all hovedsak kostnader knyttet til anskaffelsen av P-8A Poseidon maritime patruljefly.

⁵ Spesifikasjon Kjøp av konsulent- og andre fremmede tjenester pr 31.12.2021

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT- TJENESTER	ANDRE FREMMEDE TJENESTER	TOTALT
Anskaffelse av F-35 kampfly	23 381	681 194	704 575
Andre investeringsprosjekter ⁶	199 390	777 841	977 231
Økonomi revisjon og jus	9 129	0	9 129
Utvikling programvare, IKT løsninger etc. ⁷	8 705	0	8 705
Andre konsulenttjenester ⁸	87 021	0	87 021
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	5 181	0	5 181
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT	0	9 652	9 652
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende	0	1 438	1 438
Andre fremmede tjenester ⁹	0	73 553	73 553
Sum kjøp av fremmede tjenester	332 807	1 543 678	1 876 485

Spesifikasjon Kjøp av konsulent- og andre fremmede tjenester pr 31.12.2020

Tall i 1 000 kroner

	KONSULENT- TJENESTER	ANDRE FREMMEDE TJENESTER	TOTALT
Anskaffelse av F-35 kampfly	50 733	689 051	739 784
Andre investeringsprosjekter	101 760	401 576	503 336
Økonomi, revisjon og jus	6 465	0	6 465
Utvikling programvare, IKT løsninger etc.	48 328	0	48 328
Andre konsulenttjenester	18 843	0	18 843
Organisasjonsutvikling og kommunikasjonsrådgivning	4 571	0	4 571
Tjenester til løpende driftsoppgaver IKT	0	13 209	13 209
Innleid personell fra vikarbyrå og lignende	0	-554	-554
Andre fremmede tjenester	0	13 183	13 183
Sum kjøp av fremmede tjenester	230 699	1 116 465	1 347 164

6 Kostnadsførte fremmede tjenester knyttet til forprosjekt og utviklingsprosjekter, samt NATO-finansierte prosjekter (482,5 MNOK). Nivået på denne kostnaden vil variere ut fra hvilke type prosjekter man fremskaffer i perioden. De største enkeltpostene er programmene MAST og Mime (107 MNOK).

7 Nivå på utviklingskostnader vil variere mellom de enkelte regnskapsårene ut fra hvilke aktiviteter som gjennomføres.

8 Andre konsulenttjenester består blant annet av kostnader for administrasjon av materialdata, samt konvertering fra forsystemer til ERP-systemet SAP. I tillegg inkluderer beløpet generell bistand i forbindelse med avhending.

9 Posten knyttes delvis til avhending av fartøyet Helge Ingstad (54 MNOK).

NOTE 6 | FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER

Tall i 1 000 kroner

FINANSINNTEKTER	31.12.2021	31.12.2020
Valutagevinst (agio)	59 305	50 882
Sum finansinntekter	59 305	50 882

FINANSKOSTNADER		
Rentekostnad	26	56
Valutatap (disagio)	71 533	77 713
Annen finanskostnad	27	27
Sum finanskostnader	71 586	77 796

Forsvarsmateriell har ikke adgang til å sikre seg mot valutasvingninger. Virksomheten har betydelige utbetalinger i fremmed valuta, blant annet gjennom forskuddsordningen for kampfly samt FMS-ordningen.

NOTE 7A | AVREGNET MED STATSKASSEN

Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020	ENDRING
Avregnet med statskassen	40 705 615	31 032 198	9 673 417

Endring i avregnet med statskassen består av	31.12.2021
Konsernkontoer i Norges Bank	
Konsernkonto utbetaling	-21 341 195
- Konsernkonto innbetaling	1 437 052
<i>Netto trekk konsernkonto</i>	-19 904 143
Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomhetens drift (er gjennomstrømningsposter)	
- Innbetaling innkrevingsvirksomhet og andre overføringer	-1 635
+ Utbetaling tilskuddsforvaltning og andre overføringer	125 886
Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen	
+ Inntektsført fra bevilgning	3 065 744
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift	-180 844
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	928 196
- Avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell ¹	7 809 604
Andre avstemmingsposter	
Korrigerings av avsetning for feriepengene (ansatte som går over i annen statlig stilling)	1 556
Andre avstemmingsposter	-1 517 781
<i>Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto</i>	-9 673 417
Resultat av periodens aktiviteter før avregning med statskassen	0
Sum endring i avregnet med statskassen	-9 673 417

¹ Avregninger mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell	
Overføring til drift	7 023 073
Andre overføringer til Forsvaret	786 531
<i>Sum avregning mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell</i>	<i>7 809 604</i>

NOTE 7B | FORSKJELLEN MELLOM AVREGNET MED STATSKASSEN OG MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021 SPESIFISERING AV BOKFØRT AVREGNING MED STATSKASSEN	31.12.2021 SPESIFISERING AV RAPPORTERT MELLOMVÆRENDE MED STATSKASSEN	FORSKJELL MELLOM BOKFØRT OG RAPPORTERT MELLOM- VÆRENDE
Immaterielle eiendeler, varige driftsmidler og finansiering av disse			
Immaterielle eiendeler	0	0	0
Varige driftsmidler	77 317	0	77 317
<i>Sum</i>	77 317	0	77 317
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Andre fordringer	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Beholdninger av varer og driftsmateriell	21 122 000	0	21 122 000
Kundefordringer	-49	0	-49
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	7 226	0	7 226
Andre fordringer	20 550 328	169	20 550 159
Bankinnskudd, kontanter og lignende	2 391	2 391	0
<i>Sum</i>	41 681 896	2 560	41 679 336
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Avsetninger langsiktige forpliktelser	0	0	0
Øvrig langsiktig gjeld	3 573	0	3 573
<i>Sum</i>	3 573	0	3 573
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	237 964	0	237 964
Skyldig skattetrekk	59 408	0	59 408
Skyldige offentlige avgifter	131 757	59 405	72 352
Avsatte feriepenger	121 577	108 513	13 064
Mottatt forskuddsbetaling	216 328	0	216 328
Annen kortsiktig gjeld	282 991	22 987	260 004
<i>Sum</i>	1 050 025	190 905	859 120
Sum	40 705 615	-188 345	40 893 960

NOTE 8 | INNKREVINGSVIRKSOMHET OG ANDRE OVERFØRINGER TIL STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Renteinntekter ¹	1 635	8 208
Bøter	0	0
Sum avgifter og gebyrer direkte til statskassen	1 635	8 208

¹ Renteinntekter for 2021 er i hovedsakelig nyttet til forskuddsbetalinger innenfor FMS-ordningen. Renter er fordelt mellom Forsvaret og Forsvarsmateriell i henhold til eierskapet til de respektive casene.

NOTE 9 | ANDRE OVERFØRINGER FRA STATEN

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Tilskudd til utlandet	125 886	114 721
Sum utbetalinger av tilskudd til andre	125 886	114 721

Tilskudd til utlandet utgjør kostnadsførte utbetalinger til NATO, som er Norges tilskudd til fellesfinansierte prosjekter i regi av alliansen. Beløpet vil variere fra år til år i forhold til aktivitetsnivået for NATO.

NOTE 10 | BEHOLDNINGER AV VARER OG DRIFTSMATERIELL (VARELAGER UNDER TILVIRKNING OG PROSJEKTBEHOLDNINGER)

Tall i 1 000 kroner

ANSKAFFELSESKOST	31.12.2021	31.12.2020
Lager teknisk materiell	338 527	437 610
Lager sanitetsforbruksmateriell ¹	636	41 213
Lager forbruksmateriell	61 769	96 426
Lager datamaskiner	5 713	6 481
Lager arbeidsklær	2 156	2 298
Lager verktøy	15 019	24 858
Lager ammunisjon ²	79 166	60 092
Lagerbeholdninger (periodiseringer) ³	61 124	50 830
<i>Anskaffelseskost varer</i>	<i>564 110</i>	<i>719 808</i>
Ukurans i innkjøpte varer (ferdigvarer) ⁴	-9 571	-4 881
<i>Beholdninger av varer og driftsmateriell</i>	<i>554 539</i>	<i>714 927</i>
Varelager under tilvirkning ⁵	20 567 461	16 573 639
Sum beholdning av varer og driftsmateriell	21 122 000	17 288 566

1 Reduksjon skyldes overføring av prosjekter med sanitetsmateriell til Forsvaret.

2 Økning i lager ammunisjon er knyttet til anskaffelsen av F-35 kampfly.

3 Periodiseringer er i all hovedsak knyttet til avsetninger for ikke registrerte varemottak innenfor innkjøpsordningen FMS.

4 Ukurans skyldes at materiell er forringet i den grad at det ikke er mulig å benytte, eller at det er besluttet at materiellet ikke kan brukes av andre årsaker. Økning ukurans knyttes til utfasing av sambandsmateriell, hvorav reservedeler som har vært eid av Forsvarsmateriell (3,2 MNOK) skal avhendes.

⁵ Tilganger og de største overføringene til Forsvaret:

Tall i 1 000 kroner

PROSJEKT	INNGÅENDE SALDO 01.01.2021 ⁵	TILGANG 2021	OVERFØRT TIL FORSVARET	SALDO PR. 31.12.2021
5436 Middelstungt enhetlig panserkjøretøy	284 506	369 926	290 641	363 791
6615 Nye kystvaktfartøy	100 721	1 180 672		1 281 393
7602 F-35-programmet – anskaffelse ⁶	7 386 879	5 752 665	4 071 964	9 067 580
7660 Enhetshelikopter	1 171 010	322 216	284 567	1 208 659
7707 Joint Strike Missiler	512 310	246 892		759 202
Øvrige prosjekter	7 118 213	3 168 322	2 399 699	7 886 836
Sum	16 573 639	11 040 693	7 046 871	20 567 461

Forsvarsmateriell har fått unntak fra SRS 3 Prinsippendring, estimatendring og korrigerings av feil og SRS 12 Beholdninger av varer og driftsmateriell for regnskapsårene frem til 2020, vedrørende aktivering av lønnskostnader og andre tilvirkningskostnader til *Varelager under tilvirkning*. Konsekvensen av unntaket er at Forsvarsmateriell viser lavere verdi på *Varelager under tilvirkning* enn hva den ville vært om vi hadde fulgt standard i SRS 12 fra etableringen av Forsvarsmateriell i 2016. (Se nærmere beskrivelse i prinsippnote).

6 I desember 2021 ankom 3 nye kampfly til Norge, og verdien av disse ligger i saldo (2 500 MNOK) på prosjekt 7602 F-35 programmet. Flyene ble teknisk godkjent, og overført til drift i Forsvaret i januar 2022.

NOTE 11 | KUNDEFORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Kundefordringer til pålydende ¹	-49	3 105
Sum kundefordringer	-49	3 105

1 Pr. 31.12.2021 inneholder kundefordringer en kreditnota på 4 MNOK som er feilregistrert. Avsetning for tilbakeføring av kreditnotaen ligger inne i saldo *Opptjent, ikke fakturerte driftsinntekter*, se note 12.

NOTE 12 | OPPTJENTE, IKKE FAKTURERTE INNTEKTER
OG MOTTATTE FORSKUDDSBETALINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Opptjent, ikke fakturert driftsinntekt	7 226	7 010
Sum opptjent, ikke fakturert driftsinntekt	7 226	7 010
Mottatt forskuddsbetaling ¹	216 328	197 030
Sum mottatt forskuddsbetaling	216 328	197 030

1 Mottatt forskuddsbetaling gjelder innbetalinger fra andre NATO-land for fellesfinansierte samarbeidsprosjekter.

NOTE 13 | ANDRE FORDRINGER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Forskuddsbetalt lønn	3 612	3 607
Reiseforskudd	564	60
Andre fordringer på ansatte	129	128
Forskuddsbetalt leie	0	8 338
Andre forskuddsbetalte kostnader ¹	20 547 982	14 496 967
Andre fordringer	-1 959	-1 900
Sum andre fordringer	20 550 328	14 507 200

¹ Spesifikasjon av forskuddsbetalte kostnader:

	31.12.2021	31.12.2020
Forskudd FMS og NSPA ² (beløp som er trukket fra Bankkonto FMS, hvor varer og tjenester ikke er levert enda)	8 122 217	5 868 708
Bankkonto FMS ³	4 298 323	2 136 817
Bankkonto knyttet til investering F-35	2 311 510	2 942 465
Forskudd kystvaktfartøy, NH90, samt øvrige prosjekter ⁴	5 815 932	3 548 937
Sum forskuddsbetalte kostnader	20 547 982	14 496 967

2 Forskudd FMS og NSPA inneholder poster som gjennom behandlingen av varemottak i tilknytning til ordningen vil reklassifiseres til andre omløpsmidler. Økning i forskuddsbetalinger relaterer seg i stor grad til anskaffelse av P-8A Poseidon maritime patruljefly.

3 Bankkonto FMS er saldo for forskuddsbetalinger som ikke er betalt videre til leverandører i FMS-ordningen. Økningen i saldo fra 2020 til 2021 er hovedsakelig relatert til anskaffelse av P-8A Poseidon maritime patruljefly.

Store prosjekter har gjerne anskaffelsesperiode som går over flere år, hvor betaling til leverandør gjøres ved avtalte milepæler. Dette fører til at en andel av Andre forskuddsbetalte kostnader vil ha en varighet som overstiger 12 måneder frem i tid før innløsning i form av leveranser. Hele beløpet presenteres som omløpsmidler, da det er knyttet til anskaffelser av Varer under tilvirkning, og inngår i FMA's varekretsløp.

4 Forskuddsbetaling til leverandør knyttet til anskaffelse av NH90 er en estimert verdi.

NOTE 14 | BANKINNSKUDD, KONTANTER OG LIGNENDE

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Bankinnskudd	2 391	2 123
Sum bankinnskudd	2 391	2 123

NOTE 15 | ANNEN LANGSIKTIG GJELD

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Avsatt bonus T-35	3 573	0
Sum annen langsiktig gjeld	3 573	0

Bonus T-35 er sluttavtaler for avdelingsbefal. Avsetningen inneholder estimat av påløpt bonus inklusive arbeidsgiveravgift.

NOTE 16 | SKYLDIG SKATTETREKK

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Skattetrekk	59 405	51 574
Påleggstrekk	3	3
Sum skyldig skattetrekk	59 408	51 577

NOTE 17 | SKYLDIG OFFENTLIGE AVGIFTER

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Skyldig mva og andre avgifter	108 863	100 299
Påløpt arbeidsgiveravgift	22 894	22 049
Sum skyldig offentlige avgifter	131 757	122 348

NOTE 18 | ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Tall i 1 000 kroner

	31.12.2021	31.12.2020
Påløpte kostnader	28 154	45 065
Midlertidig leverandørgjeld ¹	211 535	136 775
Skyldig lønn	41 165	40 803
Annen kortsiktig gjeld ²	2 137	0
Sum annen kortsiktig gjeld	282 991	222 643

1 Midlertidig leverandørgjeld representerer registrert verdi av varemottak i påvente av faktura fra leverandøren, samt tilfeller hvor faktura er ankommet før varemottak er utført eller godkjent av Forsvarsmateriell. Økning fra 2020 til 2021 skyldes i stor grad anskaffelse til prosjekt med varemottak i desember 2021, og fakturamottak januar 2022.

2 Annen kortsiktig gjeld er estimert kortsiktig del av avsetning for T-35 bonus knyttet til sluttavtaler for befal.

NOTE 19 | BETINGEDE UTFALL

Forsvarsmateriell har ingen kjente hendelser som kan gi økonomiske konsekvenser.

VI UTRUSTER FORSVARET

FORSVARSMATERIELL

Org. nr.: 916075855

Riksrevisjonens beretning

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Forsvarsmateriells årsregnskapsoppstillinger for regnskapsåret 1. januar - 31. desember 2021. Årsregnskapsoppstillingene består av oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering og virksomhetsregnskap med noter, herunder sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 19 940 059 000 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet. Oppstilling av virksomhetsregnskapet viser driftsinntekter på 3 496 943 000 kroner og driftskostnader på 3 484 660 000 kroner, avgifter og gebyrer direkte til staten er 1 635 000 kroner, og at tilskudd til andre er 125 886 000 kroner.

Etter Riksrevisjonens mening:

- oppfyller årsregnskapsoppstillingene gjeldende krav, og
- oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapporteringen med noter gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter for 2021 og kapitalposter per 31. desember 2021, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten, og
- oppstilling av virksomhetsregnskapet med noter gir et dekkende bilde av virksomhetens resultat for 2021 og av eiendeler, gjeld og statens kapital per 31. desember 2021, i samsvar med statlige regnskapsstandarder (SRS).

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon (ISSAI 2000–2899). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og ISSAI 130 Code of Ethics utstedt av International Organisation of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forholdene vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2021. Disse forholdene har vi håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt når det gjelder disse forholdene.

FMA anskaffer nye kampfly gjennom F-35-programmet. Dette er et program for produksjon, vedlikehold og videreutvikling av våpensystemet F-35. Programmet er flernasjonalt og styres av Joint program office (JPO) der Norge og flere andre NATO-land er medlem. JPO er ledet av amerikanske myndigheter og fungerer som kontaktledd mot leverandørene Lockheed Martin (LM) som produserer flyene og Pratt & Whitney (P&W) som produserer motoren.

FMA plikter å stille midler tilgjengelig på bankkonto i USA for å dekke fremtidige leveranser. Framdriften i anskaffelsene har betydning for tidspunkt for fakturering og beløpet som trekkes fra konto. JPO trekker fra denne kontoen basert på faktura fra underleverandørene. Framdriften innvirker derfor også på klassifisering mellom forskudd, varer under tilvirkning og driftskostnad. FMA baserer seg på JPOs kontroller av underleverandører når det gjelder framdrift i prosjektet.

Riksrevisjonen er revisor for FMA og ikke for JPO. Det er begrensninger for hvilken dokumentasjon de enkelte medlemslands revisorer får tilgang til. Vi får derfor ikke tilgang til det samme materialet som vi ville fått ved en ordinær anskaffelse. Vi baserer vår revisjon på kontrollene FMA gjør av dokumentasjonen fra JPO samt at vi gjør egne kontroller av endringer på forskuddskontoen. Etter vår vurdering er det en hensiktsmessig innretning gitt den dokumentasjonen som er gjort tilgjengelig for oss. Forholdet har ikke betydning for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for informasjonen i øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av ledelseskomentarer (i del VI) og annen øvrig informasjon (del I–V) i årsrapporten. Riksrevisjonens konklusjon ovenfor om årsregnskapsoppstillingene dekker ikke informasjonen i øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapsoppstillingene er det vår oppgave å lese øvrig informasjon i årsrapporten. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapsoppstillingene og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapsoppstillingene, eller hvorvidt den øvrige informasjonen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom den øvrige informasjonen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at den øvrige informasjonen i årsrapporten:

- er konsistent med årsregnskapsoppstillingene og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende regelverk

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapsoppstillingene

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapsoppstillingene som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS). Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide årsregnskapsoppstillingene som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig intern kontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapsoppstillingene som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukerne foretar basert på årsregnskapsoppstillingene.

Som en del av revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig finansiell revisjon, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapsoppstillingene, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av virksomhetens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapsoppstillingene får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapsoppstillingene, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapsoppstillingene gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten og de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Vi kommuniserer med ledelsen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen, og informerer det overordnede departementet om dette.

Av de forholdene vi har tatt opp med ledelsen, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver i så fall disse i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon med forbehold om etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten. Uttalelsen gis med moderat sikkerhet og bygger på ISSAI 4000 for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapsoppstillingene som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapsoppstillingene og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000, har vi, med utgangspunkt i opplysninger fra Forsvaret, avdekket brudd på lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Forsvarsmateriell har i 2021 anskaffet varer og tjenester knyttet til en rammeavtale som Forsvaret forvalter, hvor beløp på den totale rammen er overskredet.

Med unntak av dette regelverksområdet er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Oslo; 29.04.2022

Etter fullmakt

Åse Kristin Berglihn Hemsén
ekspedisjonssjef

Line Andreassen
avdelingsdirektør

Beretningen er godkjent og ekspedert digitalt